

Maria-Teresa Eräjoki ja Sirkku Leutonen

ELÄMYKSELLINEN LUONTOPOLKU VARHAISKASVATUKSEEN

Oona-oravan kässäpolku

ELÄMYKSELLINEN LUONTOPOLKU VARHAISKASVATUKSEEN

Oona-oravan kässäpolku

Maria-Teresa Eräjoki ja
Sirkku Leutonen
Opinnäytetyö
Syksy 2018
Sosiaalian tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaali-alan tutkinto-ohjelma

Tekijät: Maria-Teresa Eräjoki ja Sirkku Leutonen
Opinnäytetyön nimi: Elämyksellinen luontopolku varhaiskasvatukseen - Oona-oravan kässäpolku
Työn ohjaajat: Aira Vähärautio ja Riikka Huttunen
Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2018 Sivumäärä: 53 + 19

Tässä opinnäytetyössä on suunniteltu ja valmistettu 3-5 -vuotiaalle lapsille suunnattu toiminnallinen luontopolku Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen kestävä kehityksen- ja kulttuurikasvatuksen kehittämissyksikö Alaköökille. Luontopolun sisältönä on käsityöllinen toiminta, suomalainen kulttuuriperinne ja kestävä kehityksen mukaiset arvot. Opinnäytetyön tavoitteena oli tukea ja rikastuttaa ympäristö- ja kulttuurikasvatusta tarjoamalla lapsille kokemuksia elämyksellisessä oppimisympäristössä, sekä mahdollistaa tutkivaa oppimista ja taitojen harjaannuttamista. Tavoitteena oli kehittää kohderyhmän ikätasolle soveltuva tuote, jossa toteutuu lasten ominaiset tavat toimia leikkien, liikkuen, tutkien, ihmetellen ja itseään ilmaisten.

Teoreettisessa viitekehyksessä on tarkasteltu varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä, ympäristökasvatusta ja kestävä kehitystä, sekä tutkivaa oppimista ja käsityöllistä toimintaa varhaiskasvatuksessa. Luontopolun suunnitteluun ja kehittämiseen vaikuttivat tämänhetkiset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet, sen paikalliset linjaukset ja varhaiskasvatuksen lainsäädäntö. Tämä on toiminnallinen opinnäytetyö, jossa esitetään tuotteen suunnittelu- ja kehitysprosessi kokonaisuudessaan. Tuotteen toimivuutta testattiin pilotoimalla se yhdessä päiväkodissa, ja pilotoinnista kerätyt palautteet on käsitelty laadullisen tutkimuksen keinoin. Pilotoinnissa havaitut muutostarpeet tehtiin osana opinnäytetyöprosessia ja luontopolun viimeistelyä.

Pilotoinnissa lapset pystyivät osallistumaan luontopolkuun ikätasonsa mukaisesti ja toiminta innosti heitä tutkimaan, pohtimaan ja kokeilemaan. Lopputuotteena syntyi tavoitteiden mukainen Oona-oravan kässäpolku, jonka toimintapisteet tukevat lasten tutkivaa oppimista ja tarjoavat varhaiskasvatuksen työntekijöille ideoita ympäristö- ja kulttuurikasvatukseen. Tuote päätyi yhteistyökumppanin käyttöön, ja he arvioivat sen tavoittavan noin 600-700 lasta vuodessa.

Asiasanat: Varhaiskasvatus, tutkiva oppiminen, kestävä kehitys, lapset, ympäristökasvatus, oppimisympäristöt, käsityö

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Authors: Maria-Teresa Eräjoki & Sirkku Leutonen

Title of thesis: Functional Nature Trail for Early Childhood Education - Learning Crafts in Nature

Supervisors: Aira Vähärautio & Riikka Huttunen

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2018 Number of pages: 53 + 19

This thesis describes the developing process of a nature trail for early childhood education. Nature trail in this case is a series of functional learning exercises that are assembled in the nature in form of a trail. The trail was commissioned by Alaköökki, the development unit for sustainable development and cultural education in early childhood education in the city of Oulu. They provide cultural activities in the nature for kindergartens and other daycare units.

The main contents and focus points of the trail's functional exercises are sustainable development, Finnish cultural heritage and arts and crafts. The aim is to enrich the cultural and environmental education for children, and to offer them participatory and stimulating experiences in nature. The exercises are designed for children aged 3-5 and they aim to support explorative learning by making crafts.

The theoretical base of the study consisted of the learning environments, the environmental and culture education, and the explorative learning in early childhood education. The thesis is also based on Finnish National Core of Curriculum for Early Childhood Education and Care, The Core Curriculum for Early Childhood Education in the City of Oulu and the legislation governing the early childhood education in Finland. This is a functional study, describing the trail's designing and developing process from the beginning to the end. The trail was tested in one kindergarten, and the results and feedback are reviewed in the report using qualitative method.

Based on the feedback and discoveries from testing, the nature trail is considered to be an inspirational experience for children. Exercises helped children to learn by exploring, practise new skills in crafts and to get acquainted with Finnish cultural heritage while emphasizing the values of sustainable development. The kindergarten teachers found new ideas for their work. The nature is proved to be inspirational and possible learning environment for different kinds of subjects in the early childhood education.

Keywords: Early childhood education, explorative learning, sustainable development, children, environmental education, learning environment, arts and crafts

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	LUONTOPOLKU OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ VARHAISKASVATUKSESSA	8
2.1	Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt.....	8
2.2	Kestävä kehitys ja ympäristökasvatus.....	9
2.3	Tutkiva oppiminen	10
2.4	Käsityöllinen toiminta.....	12
3	LUONTOPOLUN TOTEUTUS	14
3.1	Yhteistyökumppani Alakööki.....	14
3.2	Kohderyhmän kuvaus.....	15
3.3	Opinnäytetyön tavoitteet.....	17
3.4	Tuotekehitysprosessi.....	19
3.5	Luontopolun toimintapisteiden suunnittelu.....	20
3.5.1	Aarteen etsintä.....	22
3.5.2	Kudonta	23
3.5.3	Ketjusilmukka.....	25
3.5.4	Värjääminen.....	26
3.5.5	Aistirata.....	27
3.5.6	Soittimen rakentaminen	29
3.5.7	Lankahämähäkki.....	29
3.5.8	Taikamatto	30
3.6	Toimintapisteiden valinnan perustelut ja järjestys	31
3.7	Kehystarinan rakentaminen ja materiaalien valmistus.....	32
3.8	Luontopolun pilotointi	35
4	OONA-ORAVAN KÄSSÄPOLKU	41
4.1	Palautteet ja niiden arviointi.....	41
4.2	Havainnot pilotoinnista ja muutostarpeet.....	43
4.3	Valmiin luontopolun kuvaus.....	47
5	POHDINTA.....	48
	LÄHTEET.....	54
	LIITTEET	58

1 JOHDANTO

Uudistettu varhaiskasvatussuunnitelma velvoittaa varhaiskasvattajia toteuttamaan ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävää elämäntapaa lasten päiväkotiarjessa. Kestävät elämäntavat ymmärretään lasten hyvinvointia ja terveyttä edistävinä asioina, joihin liittyvät suunnitelmallisuus, turvallisuus, monipuolinen ravinto, liikunta, lepo sekä osallisuutta, kiireettömyyttä ja keskittymistä edistävä ympäristö. Luontoa ja ympäristöä arvostavien arjen valintojen ja toimien kautta lapset oppivat vastuullista suhtautumista elinympäristöönsä. Käytännössä tämä tarkoittaa esimerkiksi tilojen suunnitelmallista yhteiskäyttöä ja materiaalien säästäväistä ja uusiokäyttöä. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 30-31.)

Opinnäytetyönämme suunnitella ja toteutamme 3-5 -vuotiaalle lapsille suunnatun toiminnallisen ja elämyksellisen luontopolun Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen kestävä kehityksen- ja kulttuurikasvatuksen kehittämissyksikkö Alaköökille. Luontopolku toimintamallina on yhteistyökumppanimme Alaköökien keskeinen tapa toimia (Oulun kaupunki 2017, Alaköökki, viitattu 28.11.2017). Luontopolulla tarkoitetaan luontoon rakennettua tehtäväkokonaisuutta, jolla lapset kulkevat aikuisen johdattamana toimintapisteeltä toiselle polulla olevia kirjallisia ohjeita noudattaen. Luontopolku on yksi oppimisen keino, jolla pystytään konkreettisesti toteuttamaan varhaiskasvatussuunnitelman mukaisia oppimisen alueita. Näitä ovat kielten rikas maailma, ilmaisun monet muodot, minä ja meidän yhteisömme, tutkin ja toimin ympäristössäni ja kasvan, liikun ja kehityn (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Oulun kaupungin paikalliset linjaukset 2017, 51). Tässä opinnäytetyössä kehitettävän luontopolun keskeisenä sisältönä on kestävä kehitys, suomalainen kulttuuriperintö sekä käsityöllinen toiminta. Opinnäytetyön tavoitteena on rikastuttaa ympäristö- ja kulttuurikasvatusta, tarjota lapsille elämyksellisiä kokemuksia luonnossa, sekä tukea tutkivaa oppimista käsityöllisen toiminnan keinoin.

Aiheeseen valinnan taustalla yhteistyökumppanin tarpeiden lisäksi ovat omat oppimistavoitteemme tulevaa lastentarhanopettajan ammattia ajatellen. Prosessin myötä peilaamme näitä tavoitteitamme sosionomin kompetensseihin. Oman vaikutuksensa aiheeseen valintaan on lisäksi tuonut mahdollisuus hyödyntää omaa aiempaa ammatillista kokemusta luontopolun sisällön suunnittelussa. Ammatilliset taustamme lastenhoitajana ja tekstiiliartenomina vaikuttivat opinnäytetyöme aiheeseen määrittämiseen.

Työskentelymme pohjautuu varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, Oulun kaupungin linjauksiin ja varhaiskasvatuksen lainsäädäntöön. Vuosina 2015 ja 2016 uudistettuun varhaiskasvatukseen on kirjattuna varhaiskasvatuksen tavoitteet kymmeneen eri osa-alueeseen. Keskeisenä tavoitteena on "edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia", mutta tavoitteissa painotetaan myös lapsen osallisuutta sekä mahdollisuutta toimia lapselle ominaisilla tavoilla leikkien ja liikkuen. Laissa todetaan, että varhaiskasvatuksen tulee varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua, ja että lapsen tulee saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Yhtenä lakiin kirjattuna tavoitteena on, että pedagoginen toiminta perustuu monipuolisesti leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön sekä mahdollistaa lapsille myönteisiä oppimiskokemuksia. Varhaiskasvatusympäristön tulisi olla kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen. Lisäksi laissa mainitaan, että varhaiskasvatuksen tulisi antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä, sekä kehittää lapsen sosiaalisia taitoja ja vertaisryhmässä toimimista. Varhaiskasvatuksen yhtenä osatavoitteena on ohjata lapsia eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, sekä toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen. (Varhaiskasvatustaki 36/1973 2 a §, viitattu 23.1.2018.)

Tämä opinnäytetyöraportti jakautuu kolmeen laajempaan kokonaisuuteen. Ensin esittelemme työmme perustana olevan teoreettisen viitekehyksen, joka käsittelee luontoa varhaiskasvatuksen oppimisympäristönä, tutkivaa oppimista sekä käsityöllisen toiminnan merkitystä varhaiskasvatuksessa. Sen jälkeen raportoimme opinnäytetyömme toiminnallisen toteutuksen, joka etenee tuotesuunnitteluprosessin mukaisesti alkuideoinnista tuotteen suunnitteluun, testaukseen eli pilotointiin ja jatkokehittelyvaiheeseen. Kehittämämme tuote pilotoidaan päiväkodissa, ja siitä kerätyt palautteet käsitellään laadullisen tutkimuksen keinoin teemoittelemalla. Raportin viimeisessä kokonaisuudessa esittelemme tulokset sekä opinnäytetyöprosessimme arvioinnin ja pohdinnan.

2 LUONTOPOLKU OPPIMISYMPÄRISTÖNÄ VARHAISKASVATUKSESSA

2.1 Varhaiskasvatuksen oppimisympäristöt

Varhaiskasvatuslain mukaan oppimisympäristön tulee olla kehittävä ja oppimista edistävä, sekä terveellinen ja turvallinen (Varhaiskasvatuslaki 36/1973, 2 a §). Ympäristöllä tarkoitetaan fyysistä ympäristöä, jossa varhaiskasvatusta toteutetaan, mutta sillä viitataan myös sosiaaliseen ympäristöön ja yhteisön ilmapiiriin (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 31). Varhaiskasvatuslaissa yhdeksi varhaiskasvatuksen tavoitteeksi on määrätty lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittäminen, lapsen vertaisryhmässä toimimisen edistäminen, sekä lapsen ohjaaminen eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen (Varhaiskasvatuslaki 36/1973, 2 a §).

Hyvässä oppimisympäristössä lapset pääsevät havainnoimaan, aistimaan, tutkimaan ja kokeilemaan asioita. On tärkeää, että lapsille mahdollistetaan kysymisen ja ihmettelyn salliva ilmapiiri ja että lapsia kannustetaan aktiiviseen tiedon keräämiseen. Aikuisen tehtävä on tukea oppimista ja ohjata syvempään ymmärrykseen ihmettelyn, kysymysten ja keskustelun avulla. (Lipponen 2016, 32, 34, 37.) Oppimisprosessissa korostuu kokeileva oppiminen, missä aikuinen ei anna suoria vastauksia lapsille vaan antaa lasten itse kokeilla ja tutkia ilmiöitä. Asian tarkemman tutkimisen kautta lapset voivat oppimansa perusteella selittää tapahtumia uudelleen muokkautuneen käsityksensä mukaiseksi. Aikuisen laajentavat lisäkysymykset, asioiden nimeäminen ja asiayhteyksien löytämisessä ohjaaminen auttavat lasta omaksumaan erilaisia käsitteitä ja asioiden luokittelamista ja vertailemista osaksi ymmärrystään. (Turja 2016, 185-186, 189.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden Oulun kaupungin linjausten mukaan varhaiskasvatuksessa pyritään siihen, että lapset pääsisivät tutkimaan ja leikkimään erilaisissa ympäristöissä kuten piha-alueilla, lähimetsissä ja puistoissa. Erilaisissa ympäristöissä tapahtuvan luovan tutkimisen kautta lapsi muodostaa käsityksiä ja laajentaa ymmärrystään maailmasta. Lapselle oppimista tapahtuu luontaisesti leikin kautta. Heittäytyessään leikkiin, lapsi tutkii, liikkuu, toimii yhdessä ja pääsee sen kautta yhä enemmän tietoisemmaksi itsestään osana yhteisöä ja ympäristöään. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Oulun kaupungin paikalliset linjaukset 2017, 51. Turja 2016, 196.)

Jokainen lapsi muodostaa luonnosta ja ympäristöstä oman, yksilöllisen kokemuksensa. Luontosuhde vahvistuu, kun näitä yksilöllisiä kokemuksia, tunteita ja elämyksiä voidaan jakaa yhdessä muiden lasten ja aikuisten kanssa. Tuomalla kokemukseen mukaan yhteisöllisen näkökulman ja yhdessä ihmettelemisen syntyy myös kasvattajille tietoa siitä, millä tavalla lapset kokevat ympäristöään ja mitkä heille ovat ajankohtaisia kiinnostuksen kohteita ja oppimisen alueita. (Raittila 2016, 215-216.) Havaittuihin lasten kiinnostuksen kohteisiin ja aloitteisiin tarttumalla ja niitä kannustamalla vahvistetaan lasten aktiivista toimijuutta ja osallisuutta, ja tuetaan vuorovaikutustaitojen kehittymistä (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Oulun kaupungin paikalliset linjaukset 2017, 38, 41). Erilaisissa oppimisympäristöissä tapahtuvan kanssakäymisen kautta tapahtuu luonnostaan lasten oppimista tukevaa vertaisoppimista. Vertaisoppiminen tarkoittaa tietojen ja taitojen omaksumista yhteistoiminnan avulla. Vuorovaikutuksellisessa vertaistoiminnassa lapsi jäsentää itseään osana yhteisöä sekä muodostaa käsitystä omasta minuudestaan. Leikeissä tapahtuvan vertaisoppimisen tiedetään kehittävän koko elämän kannalta tärkeitä sosioemotionaalisia taitoja, kognitiivisia taitoja ja taitoja toimia yhdessä. (Koivula, Siippainen & Eerola-Pennanen, 2017, 265.)

Lapsen luontosuhdetta vahvistamalla voidaan tukea lapsen kunnioitusta luontoa ja ympäristöä kohtaan ja annetaan lapselle mahdollisuus alkaa rakentamaan perustaa omille kestäville elämäntavoilleen. Luonnossa oleskelun rauhoittava ja keskittymistä lisäävä vaikutus vaikuttaa positiivisesti niin lapsen kuin aikuisenkin hyvinvointiin. Lapsen luontosuhdetta voidaan vahvistaa esimerkiksi luontoon ja eläimiin liittyvillä saduilla ja tarinoilla, sekä liikkumalla luonnossa ja havainnoimalla sen eri ilmiöitä. (Ahonen 2017, 108.)

2.2 Kestävä kehitys ja ympäristökasvatus

Kestävä kehitys on nostettu Oulussa yhdeksi keskeiseksi varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavaksi periaatteeksi. Se voidaan jakaa neljään eri osa-alueeseen, joita ovat ekologinen, kulttuurinen, taloudellinen ja sosiaalinen kestävä kehitys. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Oulun kaupungin paikalliset linjaukset 2017, 33.) Ekologinen ja taloudellinen ulottuvuus näkyy varhaiskasvatuksen arjessa esimerkiksi jätteiden lajitteluna, kierrätysmateriaalien hyödyntämisenä ja kiinnittämällä huomiota sähkön ja veden kulutukseen (Ahonen 2017, 107).

Ekologiseen kestäväan kehitykseen kuuluu luonnon ja ympäristön kunnioittaminen. Kulttuurista kestäväan kehitystä on esimerkiksi kansainvälisyys ja oman kulttuuriperinteen vaaliminen. Sosiaalista kestäväan kehitystä on muiden ihmisten huomioon ottaminen, hyvät tavat ja yhteisössä toimiminen muiden hyvinvointi huomioiden. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Oulun kaupungin paikalliset linjaukset 2017, 33-34.)

Oulun varhaiskasvatuksessa käytetään Kestävän kehityksen oppimispolku –toimintamallia, jonka tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten taitoja, tietoa, arvoja ja toimintaa siten, että se olisi kestäväan kehityksen mukaista. Toimintamallissa lapsille mahdollistetaan säännöllisesti toiminnallisia ja elämyksellisiä kokemuksia kestäväan kehityksen eri alueilla. Nämä alueet on määritelty nimillä luonto, kestävä kulutus, hyvinvointi ja turvallisuus sekä kulttuuri-identiteetti ja maailmankansalaisuus. (Oulun kaupunki, Oululainen kestäväan kehityksen oppimispolku, viitattu 29.1.2018.)

Kestäväan kehityksen mukaisiin arvoihin ohjaamisesta käytetään myös termiä ympäristökasvatus. Ympäristökasvatus pitää sisällään luonnon lisäksi rakennetun ympäristön kuten kaupungit, sekä kulttuurisen ja sosiaalisen ympäristön, jotka muodostuvat ihmisten yhteisöllisestä toiminnasta ja elämäntavoista. Aikuinen toimii esimerkkinä omalla toiminnallaan, arvoillaan ja asenteillaan, ja voi siten ohjata ympäristökasvatusta niin hyvään kuin huonoonkin suuntaan. Palmerin (1998) ympäristökasvatuksen teoreettisen mallin mukaan lapsuuden vastuullisilla roolimalleilla ja lapsena koetuilla luontoelämyksillä on positiivinen vaikutus myöhempään asenteisiin luontoa ja ympäristöä kohtaan. (Raittila 2016, 212-213.) Metsäretkiä toteutetaan varhaiskasvatuksessa muun muassa laajasti yleistyneen Metsämörri-toiminnan kautta, johon varhaiskasvatushenkilöstön on mahdollista kouluttautua (Suomen Latu, Metsämörri 2018, viitattu 2.2.2018). Oulussa rakennettuun ympäristöön liittyvä toiminta on liitetty osittain myös kulttuuritoiminnan alle. Varhaiskasvatuksessa toteutetaan esimerkiksi retkiä lähiympäristöön tarkastellen eri aikakausien arkkitehtuuria ja julkisia taideteoksia. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Oulun kaupungin paikalliset linjaukset 2017, 55.)

2.3 Tutkiva oppiminen

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa kuvataan lasten oppimisen pohjautuvan vuorovaikutukseen ja ymmärrykseen siitä, että lapsi oppii aktiivisena toimijana omissa lähiyhteisöissään.

Kokonaisvaltainen oppiminen tapahtuu kaikkialla lapsen elämässä ajattelun, tiedon keräämisen, kehollisten kokemusten, tunteiden ja taitojen kehittymisen ja kehittämisen kautta. Moniaistillisessa oppimisprosessissa lapsi havainnoi, tarkkailee, jäljittelee ja kokeilee uusia asioita mm. leikkimällä, liikkumalla, tutkimalla, itseilmaisulla ja taiteellisen toiminnan kautta. Innostaminen ja yhteistoiminta vertaisryhmässä tukee oivaltamisen ja oppimisen iloa yhteisöllisenä kokemuksena ja vahvistaa lasten sosiaalisia taitoja sekä lasten oppimista ja osallisuutta. Oppimisessa tulee huomioida myös lasten aiemmat yksilölliset kokemukset ja osaaminen. Lapsen lähikehityksen vyöhykkeellä tapahtuva tavoitteellinen ja sopivan haastava toiminta antaa mahdollisuuden positiivisiin oppimiskokemuksiin ja taitojen kehittämiseen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Oulun kaupungin paikalliset linjaukset 2017, 19-21.) Lev Vygotskin luoma lähikehityksen vyöhyke on oppimisen malli, jolla tarkoitetaan sellaista lapsen kehityksen vaihetta, jossa hän oppii ja kehittyy muiden ihmisten yhteisöllisellä avulla omiin aiempiin taitoihinsa ja kokemuksiinsa nojaten. Eli lapsi osaa jo joitakin asioita, ja yhdessä tekemisen ja muiden ihmisten avulla hän kehittyy edelleen siten, että jatkossa hän osaa ratkaista saman asian itsenäisesti. (Koivula ym. 2017, 98.)

Tutkiva toiminta pohjautuu tietoon tutkivasta oppimisen prosessista, joka voi sisältää kysymistä, ihmettelyä, selityksiä, uuden tiedon hankkimista, keskustelua ja erilaisten käsitysten vertailemista. Tutkivan oppimisen pedagoginen malli edustaa yhteisöllistä oppimista, jossa pyritään tulemaan tietoiseksi ja saavuttamaan uutta tietoa tiedonkeruun ja tiedon jakamisen ja siihen liittyvän vuorovaikutuksellisen oppimisen kautta (Lipponen 2016, 33). Tutkiminen rakentaa lapsen tietoja ja taitoja. Lapsen luontaisiin tapoihin kuuluu tarkkailla ja tutkia aistiensa välityksellä omaa maailmaansa, muita ihmisiä ja ympäristöään. Uteliaisuuden ja tiedonkeruun halun avulla lapset pystyvät muodostamaan näistä käsityksiä oman ymmärryksensä mukaisesti (Turja 2016, 181).

Mielenkiinto tutkimiseen lapsella tiedetään heräävän silloin, kun asia on hänelle omasta kokemusmaailmastaan katsottuna tärkeä. Myös se vaikuttaa tutkimiseen tarvittavaan motivoitumiseen, jos lapsella on jo aiempaa tietoa tutkimuksen kohteesta sekä halua kasvattaa tietoutta asiasta tai kun hän kokee asian olevan ympäristössään yhteisöllisesti merkityksellinen. Leena Turja avaa tekstissään oppimisprosessia Bredekampin ja Rosegrantin kehittämän konstruktivistiseen oppimiskäsitykseen perustuvan kehän avulla. Sen mukaan uuden tiedon syntyminen tapahtuu prosessimaisesti tutkimalla. Prosessissa tämänhetkistä tietoa tutkitaan moniaistisella tiedonkeruulla ja siitä siirrytään selvittämisvaiheeseen, jossa asialle etsitään merkityksiä omiin henkilökohtaisen kokemuksen kautta aina yhteisöllisiin merkityksiin ja ajattelutapoihin asti. Tiedon muokkaamisen hyödyntämisvaiheessa kokeileva luovuus ja toiminnan soveltaminen tuovat esiin uusia näkökul-

mia ja uutta tietoa ilmiöistä ja asioista ja opituista asioista tulee osa ihmisen sen hetkistä tietoa ja todellisuutta. (Turja 2016, 187-189.)

2.4 Käsityöllinen toiminta

Taiteelliset elämykset ja kokemukset edistävät lapsen sosiaalisia taitoja, oppimisedellytyksiä, minäkuvan kehittymistä ja auttavat lasta jäsentämään ympäröivää maailmaa ja itseään sen osana. Osallistumisen ja aktiivisten vaikutusmahdollisuuksien kautta niillä voidaan vahvistaa myös lapsen osallisuuden kokemusta. Kulttuurikokemukset ja -elämykset auttavat lasta ymmärtämään oman kulttuuriperinteensä arvoa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 42.) Kulttuuriperinteeseen tutustuminen vahvistaa lapsen tuntemusta siitä, että hän kuuluu ympäröivään kulttuuriin ja yhteisöön. Lasten taiteellista ja kulttuurista toimintaa tukee, kun lapsi pääsee siitä osalliseksi niin itse tekemällä kuin osallistumalla siihen kokijana. (Pääjoki 2016, 121-122.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet käyttää käsityöstä ja kädentaidoista termiä käsityöllinen toiminta. Käsityöllinen toiminta varhaiskasvatuksessa pitää sisällään monipuolista toimintaa, kuten askartelua, muovailua, rakentelua, nikkarointia ja tekstiilitekniikoita. Lapsille tulee tarjota mahdollisuuksia tutustua monipuolisesti erilaisiin materiaaleihin ja työskentelytekniikoihin, joita käyttämällä he voivat suunnitella ja toteuttaa esineitä tai taiteellisia teoksia. Käsityöllisellä toiminnalla pyritään tarjoamaan lapsille välineitä itseilmaisuun sekä mahdollisuuksia kokea iloa kokeilemisen, ideoinnin, oivaltamisen ja kokemisen kautta. Osa käsityöllisen toiminnan mahdollisuuksia on tarkastella sen kautta kulttuuri- ja käsityöperinteitä joko paikalliseen kulttuuriin tai lasten omiin taustoihin liittyen. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 43.)

Varhaiskasvatuksessa käsityöllisellä toiminnalla tavoitellaan elämysten tuottamista, aistitoimintojen kehittämistä, luovuuden ja havainnointikyvyn kehittämistä, avaruudellisen hahmottamisen kehittämistä, sekä onnistumisen kokemusten tuottamista. Käsityöllisellä toiminnalla voidaan harjoitella arjen perustaitojen osaamista ja kehittää motoriikkaa, mutta sen kautta voidaan edistää myös henkistä hyvinvointia ja kokemusta hyvästä elämästä. Varhaiskasvatuksessa käsillä tekemiseen ja luovuuteen ohjaamisella on suuri merkitys, koska se auttaa lasta käyttämään näitä taitoja myöhemminkin elämässään. (Karppinen 2009, 56-58.)

Käsityöllisessä toiminnassa yhdistyy tutkiva kokeilu, tarkoituksenmukaisuuteen pyrkiminen ja luova ongelmanratkaisukyky, sekä esteettinen ymmärrys, itsensä ilmaisu ja oman kädenjäljen näkyväksi tekeminen. Se on teknisen toteutuksen ja taiteellisen ilmaisun yhdistämistä. Sellaisena se kytkeytyy niin taide- ja kulttuurikasvatukseen kuin myös tutkivaan toimintaan ja jopa tiede- ja teknologiakasvatukseen käsitteisiin. Teknologikasvatus varhaiskasvatuksessa on tutkimista, erilaisia materiaaleja, välineitä ja taitoja soveltavaa ongelmanratkaisua, sekä tutustumista siihen miten erilaisia välineitä ja tavaroita valmistetaan ja miten ne toimivat (Turja 2016, 197).

Tutustuminen erilaisiin ilmaisumuotoihin, taiteeseen ja kulttuuriin kehittää myös lapsen monilukutaitoa. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 42.) Monilukutaidolla tarkoitetaan kykyä tunnistaa ja tulkita erilaisissa muodoissa olevia viestejä ja niiden merkityksiä. Siihen sisällytetään peruslukutaidon lisäksi esimerkiksi kuvien ja numeroiden lukemista, medialukutaitoa ja audiovisuaalisia viestejä ja kulttuuristen merkitysten tunnistamista. Monilukutaito on merkityksellinen vuorovaikutuksen, ajattelun ja oppimisen taitojen kehitykselle. (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 23.)

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa mainitaan ilmaisun ja oppimisen prosessit, joiden luonteeseen kuuluu kokeilu, tutkiminen, eri vaiheiden harjoittelu ja prosessin dokumentointi (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 42). Olennaista ei siis ole niinkään lopputulos, vaan prosessi ja sen aikana syntyvät oivallukset, oppiminen ja taitojen kehittyminen. Myös itse tekemisestä aiheutuva ilo ja nautinto on huomionarvoinen osa luomisprosessia ja taiteellista ilmaisua. Dokumentoinnilla voidaan vahvistaa lapsen kokemusta niin, että tekemisen aikana syntyneet oivallukset ja elämykset voidaan palauttaa mieleen myöhemminkin. Tällöin olisikin tärkeää dokumentoida koko prosessia eikä pelkästään lopputulosta. Dokumentoinnilla voidaan myös vahvistaa yhteisöllistä oppimista, kun yhteiseen kokemukseen voidaan palata jälkikäteen. (Ahonen 2017, 196-199.) Erityisesti pienillä lapsilla tekemisen prosessilla ja sen dokumentoinnilla on suurempi merkitys kuin lopputuloksella, koska lopputuloksena syntyvä tuotos ei vielä kuvasta lapsen taiteellista näkemystä, vaan tavoitteena on luomisen aikana syntyvät kokemukset, elämykset ja taitojen harjaantuminen. Dokumentointi mahdollistaa prosessien ja lopputuotosten tarkastelun jälkikäteen yhdessä lapsen kanssa, mikä kehittää hänen kognitiivisia valmiuksia oppimiseen ja ajatteluun. Mahdollisuuksien mukaan voidaan antaa lapsille itselleen vastuuta oman toimintansa dokumentoinnista, jolloin vahvistetaan hänen toimijuuttaan ja osallisuutta. Tällaisena keinona voi toimia esimerkiksi valokuvaus. (Rintakorpi & Vihmari-Henttonen 2017, 148. 126-128.)

3 LUONTOPOLUN TOTEUTUS

3.1 Yhteistyökumppani Alakööki

Yhteistyökumppanimme tässä opinnäytetyössä on Oulun kaupungin varhaiskasvatuksen kestävän kehityksen- ja kulttuurikasvatuksen kehittämisyksikkö Alakööki. Yksikkö on aloittanut toimintansa vuonna 2004. Sen tehtävänä on laajentaa varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjä, kehittää kestävän kehityksen ja kulttuurin kasvatusta sekä suunnitella ja toteuttaa lapsille suunnattua elämyksellistä ja kokemuksellista toimintaa. Toiminta tapahtuu enimmäkseen luonnossa luontopolkujen muodossa, mutta myös päiväkodeissa ja Oulun kaupungin kulttuurilaitoksissa. Alakööki toteuttaa ohjelmaa oululaisille varhaiskasvatusyksiköille sekä perheille. Toiminta perustuu Oulun kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaan ja esiopetussuunnitelmaan, kaupungin ympäristöohjelmaan ja oululaisuuteen. (Oulun kaupunki 2017, Alakööki, viitattu 18.11.2017). Alaköökissä työskentelee kaksi lastentarhanopettajaa, jotka toimivat opinnäytetyömme yhdyshenkilöinä.

Alaköökien ohjelmistoon kuuluu eri teemojen ympärille suunniteltuja toiminnallisia luontopolkuja, jotka toteutetaan luonnossa päiväkotien lähiympäristöissä. Päiväkodit ilmoittautuvat hyödyllisiksi havaitsemilleen luontopoluille Alaköökien kulloinkin ajankohtaisesta ohjelmistosta. Alaköökien toiminta on suunnattu sekä kunnalliseen että yksityiseen varhaiskasvatukseen, ja se on päiväkodeille maksutonta. Vuonna 2016 Alaköökien toiminta tavoitti kaiken kaikkiaan yli 9500 oululaista lasta (Oulun kaupungin ympäristötilinpäätös 2016, 22, viitattu 18.11.2017).

Oulun kaupunki on mukana Vihreä lippu –ohjelmassa, ja Alakööki toimii sen alueellisena edistäjänä varhaiskasvatuksessa (Oulun kaupungin ympäristötilinpäätös 2016, 22, viitattu 18.11.2017). Vihreä lippu on osa kansainvälistä Eco School –ohjelmaa, mitä toteutetaan lähes kaikkialla Euroopassa ja lisäksi sen toimintaa on Aasiassa, Afrikassa, Australiassa ja Amerikassa. Vihreän lipun toiminnan tarkoitus on tuoda tietoa ympäristömyönteisistä toimintatavoista julkishallinnolle, kasvattajille ja lasten ja nuorten vanhemmille sekä yritys yhteistyökumppaneille. Kasvattajat ovat kokeneet ohjelman toiminnassa mukanaolon edistävän yhteisöllisyyttä koulu- ja päiväkotiyhteisöissä. Kestävän kehityksen strategioiden toteuttaminen kunnissa vaikuttaa muun muassa energian säästymiseen ja jätekustannusten vähenemiseen. Vihreän lipun periaatteet osallisuudesta,

ympäristökuormituksen vähentämisestä, kestävän kehityksen kasvatuksesta, jatkuvasta kehittämisestä ja yhteistyöstä tukevat varhaiskasvatussuunnitelmien osallisuuden ja kestävän kehityksen päämääriä. (Vihreä lippu 2017, viitattu 18.11.2017.)

Alakööki kuuluu Suomen luonto- ja ympäristökoulujen liiton Luonto- ja ympäristökasvatuksen tukiverkoston eli LYKE-verkoston ja tuottaa sen periaatteiden mukaista toimintaa. Koko Suomen laajuisen LYKE-verkoston päämääränä on ekologisesti kestävän tulevaisuuden rakentaminen. LYKE-verkoston kehittämiskeskukseksi haluavien toimijoiden tulee täyttää kehittämiskeskuksen sertifiointin kriteerit, johon kuuluu mm. monipuolisen ympäristökasvatuksen alueellisena edistämisenä luonto- tai ympäristökasvatuksen ohjelmien tarjoaminen kouluille ja varhaiskasvatuksen yksiköille. Olennaisena osana ohjelmien pedagogisessa toiminnassa on kasvatussuunnitelmia tukevat asiantuntijuus, kokemuksellinen, tutkiva ja elämyksellinen oppiminen. (Luonto- ja ympäristökasvatuksen tukiverkosto LYKE 2017, Ainolan Alakööki, viitattu 18.11.2017. Luonto- ja ympäristökasvatuksen tukiverkosto 2017, Sertifiointi, viitattu 18.11.2017)

3.2 Kohderyhmän kuvaus

Kohderyhmänämme on Oulun alueen varhaiskasvatussyksiköiden 3-5 -vuotiaiden lasten ryhmät, joille Alakööki järjestää toimintaa. Tälle ikäryhmälle suunnattu polku antaa mahdollisuuden kohdentaa toimintaa 3-5-vuotiaiden lähikehityksen vyöhykkeelle heidän sosiaalisen, kognitiivisen ja motorisen kehitystason huomioiden. Ikärajaus sovittiin yhdessä yhteistyökumppanin kanssa. Useimmat Alaköökin luontopolut ovat suunnattu 3-6-vuotiaille. Esikouluikäiset rajautuivat pois kohderyhmästä, koska Alaköökin ja Oulun kaupungin sivistystoimen ohjelmistossa on jo olemassa paljon toimintaa esikouluikäisille.

Toiminnan suunnittelussa 3-5 –vuotiaille on tärkeää ottaa huomioon iän ja kehitystason mukaisia eroja siinä määrin, että luontopolun kokonaisuus pysyy mielekkäänä ja merkityksellisenä tähän ikäryhmään kuuluville osallistujille. Näiden ikävuosien aikana lasten kehityksessä yhtäläistä on mielikuvituksen voimakas kehittyminen ja leikin tärkeyden korostuminen ominaisena tapana toimia ja oppia asioita. Leikki on kehittynyt rinnakkaisleikistä vuorovaikutukseksi yhteisleikiksi ja lapset opettelevat yhdessä toimimista. Kolme- ja viisivuotiaiden sosiaalisissa-, kognitiivisissa ja motorisissa taidoissa voi kehitykselliset erot näkyä, mutta tämän varhaislapsuuteen kuuluvan ajan

ymmärretään olevan lapsille samojen kehityksellisten perustaitojen opettelemisen ja kehittymisen aikaa. Kolmevuotiaasta eteenpäin mielikuvituksen kehittymisen myötä symbolileikkiin yhdistyy roolileikit. Lapsi siirtyy leikkimään roolileikkejä siinä vaiheessa, kun hän kykenee erottamaan leikitodellisuuden oikeasta todellisuudesta. Leikeissä ja toiminnassa lapsille olennaista on vuorovaikutus ja yhdessä toimiminen. (Koivula ym. 2017, 123-127.)

Kolmevuotiaalla lapsella taitojen harjoittelu on vielä alussa verrattuna viisivuotiaaseen lapseen. Kolmannen ja neljännen ikävuoden aikana lapsi on utelias ja ihmettelyä ja kysymyksiä on paljon, koska hän haluaa ymmärtää ja rakentaa yhteyksiä asioiden välille. Hän myös harjoittelee yhdessä toimimista ja tarvitsee vielä paljon aikuisen tukea tunnetaitojen harjoitteluun. Mielikuvitus on hyvin vilkasta ja voimakkaan kielen kehittymisen vaihe innostaa lorujen ja riimien maailmaan. Kolmevuotiaalla motoriset perustaidot ja niiden yhdisteleminen alkaa sujua harjoittelun myötä. Karkeamotorisista taidoista tasajalkahyppely, yhdellä jalalla seisominen ja tasapainottelu ovat ajankohtaisia harjoituksen kohteita. Hienomotorisessa kehityksessä tarkempaa keskittymistä ja yksityiskohtia sisältävät toiminnot ja havainnointi vaatii vielä paljon harjoitusta. Viisivuotiaalla ilmiöiden ja asioiden pohtiminen ja kyseleminen on jo syvällisempää ajattelun kehittymisen, muistin, tiedon keräämisen ja yhdistämistaitojen mukaisesti. Moraalitaju eli ymmärrys oikeasta ja väärästä on muodostunut syy-seuraussuhteiden hahmottamisen kautta. Tässä iässä lapsi on jo taitava leikkimään yhteisleikkejä, sääntöleikkejä, roolileikkejä ja hän osaa ilmaista itseään hyvin luovasti ja monipuolisesti. Häntä kiinnostavat numerot, kirjaimet, vertailu ja lajittelu ja yksityiskohtaiset toiminnot korostuvat. Liikkuminen ja karkeamotoriset taidot ovat monipuolisia ja harjaantuneita, mutta edelleen monipuoliset harjoitukset ja kokeileminen innostavat toimintaan. Hienomotoriset taidot ja käden ja silmän yhteistyö tarkentuvat ja esimerkiksi piirrosten yksityiskohdat korostuvat. (MLL 2017, viitattu 6.2.2018.)

Lapsi tarvitsee rauhallisen ja kiireettömän ympäristön, jotta omat ajatukset, kokemukset ja taidot voivat syntyä ja karttua (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Oulun kaupungin paikalliset linjaukset 2017, 41). Hyvänä tukena toiminnan rauhoittamiseen, yhteisöllisyyden mahdollistamiseen ja lasten yksilöllisten ominaisuuksien ja kiinnostuksen kohteiden havainnoimiseen toimii pienryhmäpedagogiikka. Kun lapset toimivat pienryhmissä, heillä on paremmin mahdollisuuksia tulla kuulluksi ja nähdyksi niin aikuisen kuin muiden lastenkin toimesta, ja jakaa kokemuksia yhdessä. Aikuinen pystyy pienryhmässä myös paremmin havainnoimaan ja huomioimaan yksittäisiä lapsia ja sen kautta lasten lähikehityksen vyöhykkeellä tapahtuvan kasvun ja kehityksen tuki mahdollistuu paremmin kuin suurryhmän kanssa tapahtuvassa yhteistoiminnassa. Kuulluksi tule-

misen lisäksi pienryhmässä lapsen on helpompi hallita omaa toimintaansa, olla oma itsensä ja toimia lähikehityksen vyöhykkeellään. Pienryhmässä vuorovaikutukselle ja dialogille on enemmän tilaa kuin suurryhmässä, jossa yksittäinen lapsi jää helposti huomiotta. Mitä pienempi ryhmä on, niin sitä paremmin lapsi pystyy hahmottamaan toimintansa vaikutuksia ja seurauksia muihin ja hän pystyy kehittämään ja säätelemään omaa toimintaansa yhteistoiminnallisissa tilanteissa. (Ahonen 2017, 110. Mikkola & Nivalainen 2011, 31-34.)

3.3 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyönämme suunniteltavan luontopolun tavoitteena on tukea ja rikastuttaa ympäristö- ja kulttuurikasvatusta tarjoamalla lapsille kokemuksia elämyksellisessä oppimisympäristössä eli luonnossa. Luontopolun sisällöksi on valittu tutustuminen kestävän kehityksen arvojen mukaiseen käsityölliseen toimintaan ja suomalaiseen käsityöperinteeseen, ja toiminnalla pyritään tukemaan lapsen tutkivaa oppimista kädentaitojen eli käsityöllisen toiminnan keinoin. Asetettuja tavoitteita arvioidaan keräämällä palaute tuotteen testaukseen osallistuneilta henkilöiltä ja yhteistyökumppanilta.

Tavoitteena on suunnitella kohderyhmän ikätasolle soveltuvaa toimintaa. Tehtävien haasteellisuuden suunnittelussa otamme huomioon lasten iän mukaisen kehityksen ja lähikehityksen vyöhykkeen. Luontopolulla pyritään tukemaan oppimista suuntaamalla toimintapisteiden tehtävät siten, että niissä toteutuvat lasten luontaiset tavat toimia: leikkien, liikkuen, tutkien, ihmetellen ja itseään ilmaisten (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, 20). Lapset saavat elämyksellisiä kokemuksia, tilaisuuden toimia luonnossa ja tutustua käsityölliseen ja tutkivaan toimintaan. Lasten lisäksi päiväkodin henkilökunta eli kasvattajat voivat hyötyä opinnäytetyöstämme. Luontopolku on heille valmiiksi suunniteltua toimintaa, ja siten vähentää kasvattajien suunnittelun työtaakkaa. Se voi parhaimmillaan myös antaa kasvattajille vinkkejä ja ideoita siitä, miten kestävä kehitys ja käsityöllistä toimintaa voi yhdistää varhaiskasvatuksen pedagogiseen toimintaan käytännön tasolla.

Opinnäytetyömme myötä Alakööki saa uuden osan ohjelmistoonsa ja säästää siten työntekijöiden suunnitteluresursseja. Laatutavoitteisiin kuuluu olennaisesti, että luontopolku on käyttökelpoinen sekä asiasisällöltään että materiaaleiltaan pitkälle tulevaisuuteen, ja tuote olisi pitkäaikaisesti

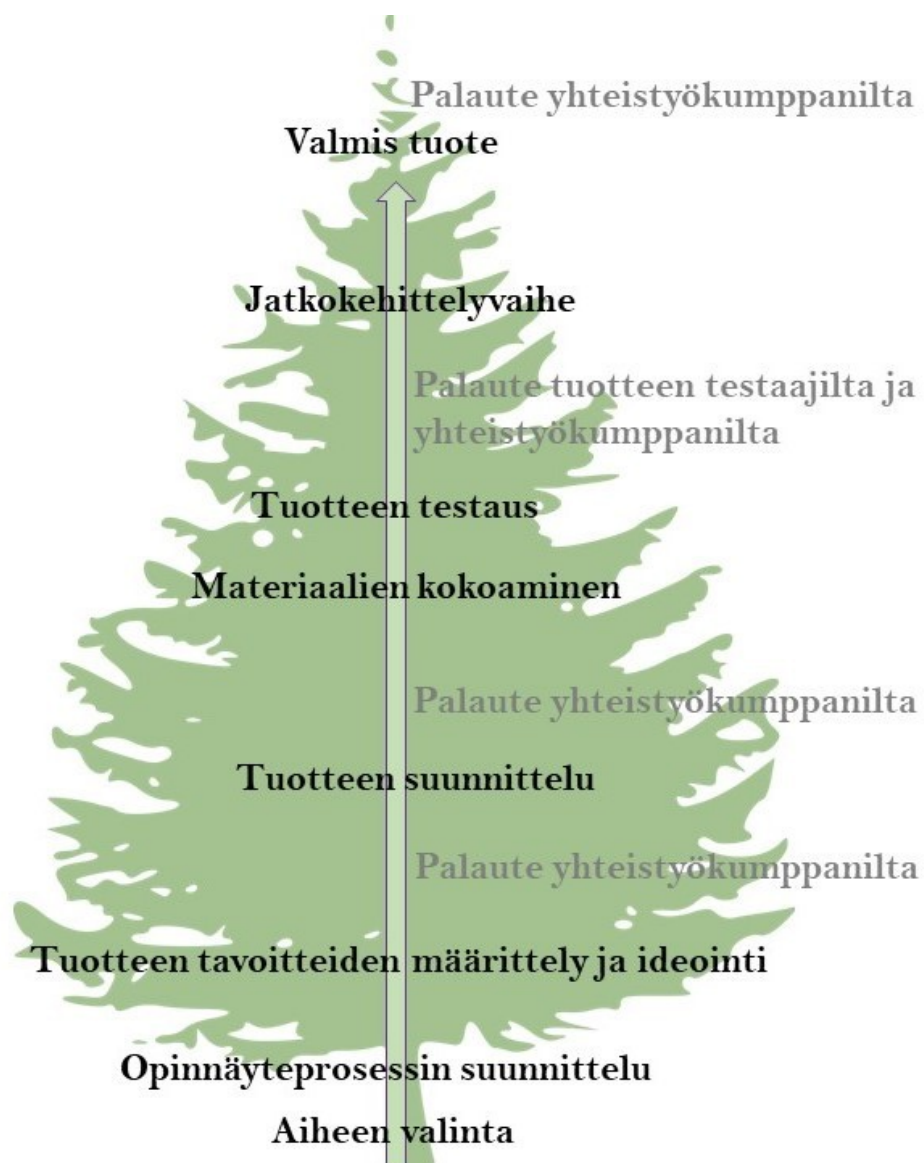
Alaköökien hyödynnettävissä. Jos luontopolun sisältö ja toteutustapa kestää hyvin aikaa, tulevana vuosina myös suurempi määrä lapsia ehtisi hyödyntää sitä. Luontopolkuun käytettävien materiaalien on tärkeää olla lasten kiinnostuksen herättäviä sekä sään ja kulutuksen kestäviä. Alaköökien työntekijät esivalmistelevat kaikki luontopoluilla tarvittavat materiaalit, joten pyrimme siihen, ettei suunnittelemamme polku vaatisi liian paljon esivalmisteluja suhteessa heidän työaikaansa ja sopisi myös siitä näkökulmasta heidän ohjelmistoonsa. Lisäksi meidän täytyy huomioida, että luontopolku pitää voida toteuttaa missä tahansa varhaiskasvatusyksikössä.

Omat oppimistavoitteemme pohjautuvat soveltuvin osin sosionomin (AMK) kompetensseihin. Kompetenssit kuuluvat eettisen osaamisen, asiakastyön, palvelujärjestelmäosaamisen, kriittisen ja osallistavan yhteiskuntaosaamisen, tutkimuksellisen kehittämis- ja innovaatio-osaamisen ja yhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaamisen aloille. (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2016, viitattu 11.1.2018.) Keskeiset kompetenssit, joissa toivomme kehittyvämme oman oppimisemme kannalta opinnäytetyössämme ovat pääosin asiakastyön, eettisen osaamisen ja kehittämis- ja innovaatio-osaamisen osa-alueilla. Tämän työn myötä tavoitteenamme on vahvistaa osaamistamme asiakastyön menetelmien, työkäytäntöjen sekä palveluprosessien kehittämisessä kumppanuuslähtöisesti. Lisäksi tavoitteenamme on oppia soveltamaan ja arvioimaan asiakastyön teoreettisia työorientaatioita ja menetelmiä, sekä ohjata asiakkaita, asiakasryhmiä ja yhteisöjä tavoitteellisesti ja osallisuutta tukien. (Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto 2016, viitattu 11.1.2018.)

Käytännössä oppimistavoitteemme keskittyvät erityisesti siihen, millä tavalla osaamme suunnitella varhaiskasvatuksen pedagogista toimintaa, joka pohjautuu valtakunnallisiin ja paikallisiin määräyksiin, ja jolla on laaja-alaisia tavoitteita. Haasteena on suunnitella lapsille mielekästä toimintaa, joka on kohderyhmän ikätason mukaista motorisilta ja kognitiivisilta vaatimuksiltaan, ja joka tukee lasten oppimista ja kehitystä elämyksellisin keinoin. Huomioon tulee ottaa myös ohjauksen näkökulma ohjeistuksen, toimintapisteiden rytmityksen ja luontopolun kokonaisuuden suunnittelussa. Toiminnan täytyy olla perusteltua ja tavoitteellista. Opimme lisää ympäristö- ja kulttuurikasvatuksen sisällöistä. Kompetenssien mukaisesti osana oppimistavoitteitamme on myös ammattimainen toimiminen yhteistyössä yhteistyökumppanin kanssa, mikä edellyttää meiltä suunnitelmallisuutta ja täsmällisyyttä projektinhallinnassa ja viestinnässä. Opinnäytetyön myötä saamme kokemusta käytännön projektiosaamisesta.

3.4 Tuotekehitysprosessi

Koska kyseessä on toiminnallinen opinnäytetyö, olemme määritelleet prosessin kulun Kaisa Jäm-
sän ja Elsa Mannisen teoksen Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla pohjalta. Pro-
sessi etenee samalla tavalla kuin mikä tahansa tuotekehitysprosessi, kronologisessa järjestyk-
sessä ideointi- ja suunnitteluvaiheesta tuotteen kehittelyyn ja lopulta viimeistelyyn. (Jämsä &
Manninen 2000, 85.) Tässä raportissa kuvaamme työmme toteutuksen sen mukaisessa järjestyk-
sessä, kuin se on käytännössä toteutettu. Prosessin seuraamisen helpottamiseksi olemme laati-
neet sen kulusta visuaalisen kuvion (kuvio 1).

KUVIO 1. Opinnäytetyönä toteutetun luontopolun tuotesuunnitteluprosessi.

Kuviossa 1 näkyy, kuinka prosessi etenee aiheen valinnasta ja tavoitteiden määrittelystä tuotteen suunnitteluun, joka on tässä työssä toiminnallisen toteutuksen laajin osuus sekä työmäärän että ajankäytön suhteen. Suunnitteluvaiheessa myös vuorovaikutus yhteistyökumppanin kanssa on runsasta. Suunnittelusta toiminta etenee materiaalien kokoamiseen ja valmistamiseen. Tuotteen suunnittelun ohella toinen tässä prosessissa merkittävä vaihe on tuotteen testaus eli pilotointi. Pilotoinnilla pyritään saamaan arvokasta tietoa siitä, millä tavalla tuote toimii, millaisena se koetaan ja mitä asioita pitää jatkokehittää, ennen kuin tuote on valmis. Kaikki prosessin vaiheet esitetään tarkemmin seuraavissa alaluvuissa.

3.5 Luontopolun toimintapisteiden suunnittelu

Prosessi alkoi yhteydenotolla Alaköökiin syyskuussa 2017. Pyysimme heiltä yhteistyötä, ja saimme tehtävänannoksi suunnitella ja testata heidän tavoitteisiinsa ja arvoihinsa sopiva luontopolku, jonka sisältönä on käsityöllinen toiminta.

Koko prosessin aikana ja erityisesti suunnitteluvaiheessa työskentelyn merkittävänä tukena toimi tapaamiset yhteistyökumppanin kanssa. Tapaamisissa keskusteltiin tavoitteista ja ideoitin toimintatapoja yleisellä tasolla. Keskusteluiden kautta rakensimme yhteistä näkemystä siitä, mihin olimme pyrkimässä. Liitteessä 1 on kuvattuna kaikki prosessiin liittyvät tapaamiskerrat.

Asetimme tavoitteeksi suunnitella kahdeksan toimintapistettä, joista lopulliseen tuotteeseen valitaan viisi kappaletta. Koimme jo alkuvaiheessa, että selkeästi rajattu toimintapisteiden määrä helpottaisi meidän työskentelyä ja prosessinhallintaa. Yhteistyökumppanin vuosien kokemuksen mukaan järkevä luontopolun pituus, eli toimintapisteiden määrä on toiminnan luonteesta riippuen neljästä kuuteen kappaletta. Tällöin luontopolun ajallinen pituus on enimmillään noin yksi tunti, jonka he ovat kokeneet sopivaksi pienten lasten mielenkiinnon säilymisen kannalta. Oma tavoitteemme oli viisi valmista toimintapistettä, mutta koska halusimme suunnitteluun joustovaraa, sekä antaa yhteistyökumppanille mahdollisuuden vaikuttaa luontopolun kokonaisuuteen, päätimme ideoida alkuvaiheessa kahdeksan toimintapistettä, joiden joukosta valitaan toteutettavat viisi. Ylimääräisten toimintapisteiden suunnittelu antaa meille mahdollisuuden vapaampaan ideointiin sekä saada määrällisesti enemmän kokemusta pedagogisesta suunnittelusta. Suunniteltavien

toimintapisteiden lukumäärän rajaukseen vaikutti myös opinnäyteprosessiimme käytettävissä oleva aika.

Yhteistyökumppani antoi vapaat kädet toteutukselle ja saimme ideoida toimintapisteitä oman kiinnostuksemme ja tavoitteidemme mukaan. Tapaamisissa yhdessä asetettujen suuntalinjojen pohjalta aloitimme suunnittelutyön, jossa keskeisenä työtapana oli tavoitteita teoreettiseen tietopohjaan peilaava keskustelu. Tutkimme myös sekä kotimaista että kansainvälistä kirjallisuutta, joista saimme yleistä käsitystä siitä, minkälaisia aktiviteetteja lasten kanssa toimimiseen luonnossa on jo kehitetty (esim. Hurme 2011, Danks & Schofield 2005 ja Ward 2009). Osassa kirjoista toiminta oli suunnattu enemmän kouluikäisille lapsille, mutta joukossa oli myös kohderyhmällemme soveltuvia ideoita. Löysimme kirjoista konkreettisia toimintaideoita ja –ohjeita luonnossa toteutettavaan tutkivaan ja taiteelliseen toimintaan, mutta emme käyttäneet niitä suoraan sellaisenaan omassa työssämme, koska tavoitteena oli painottaa erityisesti käsityöllistä toimintaa ja suomalaista kulttuuriperinnettä, sekä saada harjoitusta oman luovuuden käytöstä ja ammatillisuuden kehittämisestä.

Yhtenä suunnittelun rajoitteena toimi vuodenaika, jolloin luontopolkua on tarkoitus käyttää. Olimme rajanneet sen lumettomaan aikaan, eli loppukevääseen tai alkusyksyyn, jolloin toiminta soveltuisi varhaiskasvatuksen toimintakautteen ja luonnon olosuhteet olisivat otollisimmat käsityölliselle toiminnalle. Suunnittelussa pyrimme ottamaan huomioon esimerkiksi sääolosuhteiden vaikutuksen toiminnalle.

Laadimme suunnittelun alkuvaiheessa jokaisen toimintapisteen pohjaksi taulukon, jota käytimme työvälineenä koko prosessin ajan. Pyrimme taulukon avulla kokoamaan toimintapisteiden suunnittelussa ja toteutuksessa mielestämme olennaiset asiat samalle sivulle, jolloin ne olisivat helpposti hahmotettavissa työskentelyn aikana sekä meille että yhteistyökumppanille. Taulukkopohjaan on eriteltyä osiot toimintapisteen nimelle, kuinka monelle ja minkä ikäisille lapsille se soveltuu, mitä toimintapisteellä konkreettisesti tehdään, toiminnan pedagogiset perustelut ja tavoitteet, mitä opinnäytetyömme teemoja siihen sisältyy, mikä ohjaavan aikuisen rooli on toiminnassa, mitä tarvikkeita toimintaan tarvitaan ja arvio ajankäytöstä. Tekemämme taulukkopohja on esitetty liitteessä 2. Taulukoita päivitettiin sähköisesti sitä mukaa kun työ eteni, ja niistä otettuja tulosteita käytettiin tapaamisissa välineenä, jolla esittelimme omaa toimintaamme yhteistyökumppanille.

Taulukkopohjan laatimisen jälkeen suunnittelun työnjako jakautui siten, että kirjasimme molemmat tahoillamme omat ideamme toimintapisteistä taulukoihin. Tässä vaiheessa ideat olivat alustavia ja karkeita. Sen jälkeen työstimme niitä eteenpäin keskustelemalla niiden yksityiskohdista ja tavoitteista yhdessä. Jotta saimme rajattua työmäärän järkeväksi, päätimme että työstimme toimintapisteet kokonaan valmiiksi vasta sen jälkeen, kun lopulliset viisi toimintapistettä on valittu yhdessä yhteistyökumppanin kanssa. Valinnan jälkeen kehitimme toimintapisteitä eteenpäin ratkaisemalla käytännön toteutukseen liittyviä asioita siten, että ne olisivat toimivia ja tukisivat pedagogista toimintaa. Suunnittelu kokonaisuudessaan oli hyvin monivaiheinen prosessi ja vaati useamman tapaamiskerran yhteistyökumppanin kanssa. Kuitenkin raportin luettavuuden selkeyttämiseksi esittelemme seuraavaksi kaikki suunnitellut toimintapisteet sekä niiden luomisprosessit kokonaisuudessaan.

3.5.1 Aarteen etsintä

Aarteen etsintä -toimintapisteiden taustalla on ajatus luonnossa liikkumisesta ja lasten havainnointikyvyn harjoittamisesta. Idea asioiden etsimisestä maastosta on peräisin tutkimistamme lähdekirjoista, joissa se toistui erilaisina variaatioina. Me päätimme liittää etsimiseen käsityölliseen toimintaan liittyviä työkaluja ja välineitä, jotta ne tulisivat tutuiksi lapsille. Ajatuksena oli tehdä tästä toimintapisteestä käsityöllisen toiminnan teemaan ja luontopolulle johdatteleva tehtävä. Pedagogisena tavoitteenamme on käsityöhön ja kulttuuriperintöön liittyvään esineistöön tutustuminen leikin ja liikunnan kautta. Toimintapisteellä tavoitellaan myös välineiden nimeämistä ja asiayhteyksien luomista keskustelun ja ihmettelyn kautta. Ajatuksenamme on, että epätasaisessa maastossa liikkuminen leikin innoittamana harjoittaisi myös lasten karkeamotorisia taitoja.

Etsittävät aarteet ovat rajatulle alueelle kasvillisuuden sekaan kätkeytyjä valokuvia välineistä. Kuvat on liimattu kartongille ja ne on laminoitu säänkestäviksi. Yhdessä yhteistyökumppanin kanssa totesimme, että etsittävien kuvien alue täytyy rajata maastoon selkeästi, jotta toiminta pysyy hallittuna ja lapsille turvallisena. Etsittäviin kuviin valitsimme sellaisia välineitä, joiden arvelimme olevan lapsille tuttuja, mutta liitimme tarkoituksella mukaan myös vanhempia ja perinteisempiä työvälineitä, joihin lapset eivät välttämättä törmää arkielämässään, mutta jotka kuuluvat suomalaiseen kulttuuriperintöön. Kuvissa esiintyvät työvälineet ovat ompelukone, virkkuukoukku,

rukki, keritsimet, puuhöylä, käsisaha, mittanauha ja kangaspuut. Valitsimme sekä tekstiili- että puutöihin liittyvää välineistöä.

Yhteistyökumppanin ehdotuksesta havainnollistamisen tueksi kuviin liitettiin mukaan toinen kuva, jossa väline esiintyy käyttötarkoituksessaan. Alun perin ajatuksena oli, että tämän kuvan voisi liittää esimerkiksi välinettä esittävän kuvan kääntöpuolelle. Käyttötarkoituskuvista päätettiin tehdä kuitenkin omia erillisiä laminoituja kortteja, koska siten ne voitaisiin ryhmitellä helposti havainnointiviksi asiakokonaisuuksiksi yhdessä välinekuvien kanssa. Päädyimme ripustamaan käyttötarkoituskuvat narulle, ja lapset etsisivät maastoon piilotetut välineiden kuvat, jonka jälkeen ne ripustetaan aikuisen avustuksella alemmalle narulle omien kuvapariensa alapuolelle. Näin sekä väline että sen käyttötarkoitukset ovat visuaalisesti helposti hahmotettavissa asiayhteyksien luomiseksi, ja ne ovat koko lapsiryhmän nähtävillä.

Toimintapiste koostuu maastoon kätkevästä kuvakorteista, käyttötarkoituskuvakorteista, maaston rajaamisen merkkinaruista, kahdesta allekkain ripustettavasta narusta, sekä joka toimintapisteellä olevasta ohjetaulusta. Kaikki kuvakortit ovat noin A5-kokoisia, joissa tulostetut valokuvat on liimattu vihreälle kartongille ja laminoitu. Vihreä väri tuo lisähaastetta etsimiseen. Kuvat välineistä on etsitty Googlen kuvahaun tekijänoikeuksiltaan vapaasti käytettävistä kuvista. Koska emme voineet käyttää tekijänoikeussuojattuja kuvia, valikoima tarpeeksi selkeistä ja hyvälaatuisista kuvista oli melko niukka. Löysimme kuitenkin mielestämme tähän tarkoitukseen soveltuvat kuvat. Aarteen etsintä -toimintapiste on esitetty taulukkomuodossa liitteessä 3.

3.5.2 Kudonta

Kudonta on perinteinen käsityötekniikka, joka ei ole nykypäivän lapsille kovin tuttu. Kudonnan ideologiassa yhdistyy mielestämme hyvin suomalainen kulttuuriperinne, käsityötaito ja kestävä kehitys, ja tästä syystä halusimme ottaa sen mukaan luontopolun kokonaisuuteen. Kaikille suomalaisille kenties tutuin kutomalla valmistettava tuote on käytetyistä tekstiileistä valmistettu räsymatto, ja sitä on pidetty tämän toimintapisteen pohjana. Ajatuksenamme on, että lapset tutustuvat ensin ajatukseen räsymatosta eräänlaisena johdantona, ja pääsevät sen jälkeen itse kokeilemaan kutomista. Lapset kutovat luonnonmateriaaleja käyttäen pienen teoksen, joka voisi jäädä päiväkodille muistoksi.

Tavoitteena tällä toimintapisteellä on kestävä kehityksen yhdistäminen käsityölliseen toimintaan, sekä tutkivan oppimisen tukeminen. Toimintapisteen suunnittelun haasteena oli pohtia, millä tavalla kudontaa voidaan toteuttaa luonnossa, koska kangaspuiden käyttö ei käytännössä tässä tapauksessa ole mahdollista. Pohdimme nauhapirtatekniikan käyttämistä, mutta päädyimme yksinkertaistamaan toimintaa siten, että pisteellä käytetään oksista valmistettuja kudontakehyksiä, joihin on pingotettu puuvillaiset loimilangat valmiiksi. Jotta luontoon ei tarvitsisi tuoda paljon ylimääräistä tavaraa, päädyimme käyttämään kudomateriaalina luonnosta löytyvää ja helposti saatavilla olevaa kasvillisuutta. Tämä valinta toi mukaan luonnon kunnioittamisen näkökulman konkreettisesti. Tätä halusimme painottaa merkitsemällä toimintapisteen ohjeisiin, että lapsiryhmän tulisi pohtia yhdessä, millaista materiaalia luonnosta saa kerätä vahingoittamatta luontoa.

Kudontapisteellä painotetaan erilaisia pedagogisia tavoitteita, kuten ohjaaminen luonnonmateriaalien säästäväiseen käyttöön ja luonnon kunnioittamiseen, kankaan valmistumisen tekniikkaan tutustuminen, ohjeiden noudattaminen ja oman vuoron odottaminen sekä silmän ja käden koordinaation harjoittaminen. Pyrkimyksenämme on ohjata lapsia tutkivaan oppimiseen siten, että he saavat pohtia ja kokeilla yhdessä, minkälainen materiaali kudonnassa toimii parhaiten. Esimerkiksi kivi tai käpy pysyy loimilankojen lomassa huonosti, eikä sitä pysty pujottelemaan lankojen väliin. Tällä halutaan vahvistaa lasten konkreettisia käsityksiä muodoista ja materiaalien ominaisuuksista, sekä ohjata ongelmanratkaisuun.

Pidämme tärkeänä, että jokainen lapsi pääsee itse omin käsin kokeilemaan ja kokemaan asioita kaikilla toimintapisteillä. Kuitenkin tällä pisteellä toteutuksen kannalta olisi mielestämme selkeintä, että lapset valmistaisivat yhteisteoksen, sen sijaan että jokainen lapsi tekisi oman työn. Tämä toisi tehtävään mukaan yhteisöllisyyden ja osallisuuden näkökulman, sekä ohjaisi lapsia toimimaan yhdessä. Näin saisimme myös vähennettyä kudontakehysten ja esivalmistelun määrää, ja tehostettua ajankäyttöä toimintapisteellä. Kudontakehykset ovat oksista valmistettuja noin 40x40 cm kokoisia kehyksiä, joihin on sidottu loimilangat valmiiksi. Yhteistyökumppani ystävällisesti tarjoutui valmistuttamaan kehykset kesätyöntekijällään pilotointia varten. Lisäksi liitimme toimintapisteelle valmiin esimerkin luonnonmateriaaleista kudotusta teoksesta, jotta osallistujien on helpompi hahmottaa, mihin toiminnassa pyritään. Kudonnan toimintapiste on esitetty taulukkomuodossa liitteessä 4.

3.5.3 Ketjusilmukka

Ketjusilmukka on yksi tekstiilityön opetuksen perustekniikka, johon lapset tutustuvat jo melko aikaisessa vaiheessa. Ketjusilmukan oppiminen tulee ajankohtaiseksi käsityön opetuksessa peruskoulun oppilaiden ensimmäisten lukuvuosien aikana (Esim. Raahen perusopetuksen opetussuunnitelma 2016, 311). Ketjusilmukan opettelu toimii virkkaamisen oppimisen pohjana. Tällä toimintapisteellä ajatuksena on tutustua ketjusilmukan muodostumiseen, mutta olemme muokanneet työskentelyn mittakaavaa siten, että toiminta on karkeamotorisempaa ja se soveltuisi paremmin kohderyhmänämme olevien lasten kehitystasolle. Toimintapisteellä lapset tutustuvat virkkaamiseen tarkastelemalla pisteellä olevaa keskeneräistä virkkaustyötä, ja harjoittelevat itse ketjusilmukan tekoa puuhun sidotuilla köysillä, joita he virkkaavat käsin. Ajattelemme, että paksun materiaalin käyttäminen vaatii käsiltä laajempia liikkeitä ja tukee siten lasten kehollista kokemista. Yhtenä tavoitteena on vahvistaa myös lasten kolmiulotteista hahmottamista.

Toimintapisteellä lapset harjoittelevat ketjusilmukan tekoa aikuisen avulla pienissä ryhmissä. Viimeiseksi lasten tehtävänä on purkaa virkkaamansa köysi, jotta se olisi valmiina seuraavaa ryhmää varten. Purkamisella olemme pyrkineet tukemaan lapsia hahmottamaan sitä, että käsityöllisessä toiminnassa materiaalia voidaan käyttää uudelleen, ja että tekeminen voidaan purkaa ja aloittaa aina alusta. Tämä tukee osaltaan myös kestävän kehityksen perusperiaatetta materiaalien taloudellisesta käytöstä. Tällä toimintapisteellä tutkiva oppiminen toteutuu tekemisen, kokemuksen ja havainnoimisen kautta. Lapsia ohjataan kiinnittämään huomiota siihen vastakohtaisuuteen, että käsin valmistaminen on hidasta, kun taas purkaminen tapahtuu siihen verraten nopeasti.

Koska ketjusilmukan tekeminen vaatii kognitiivista hahmotuskykyä ja motoriikkaa, tämän toimintapisteeseen haasteena oli suunnitella se sopivaksi kaikille kohderyhmän ikätasolle. Kokemuksemme mukaan kolme- ja viisivuotiaat lapset ovat selkeästi kehityksessään eri tasoilla juuri näillä osalueilla. Huolenamme oli, pääsevätkö myös pienemmät lapset osallistumaan toimintaan omakohtaisesti ja onko toiminta heidän ikäkehitystasonsa mukaista ja siten mielenkiintoista. Kävimme tästä keskusteluja yhteistyökumppaninkin kanssa. Lopulta ajattelimme, että myös pienimmät lapset voisivat saada elämyksen havainnoimalla toimintaa ja osallistumalla vähintäänkin ketjusilmukaköyden purkamiseen. Päätimme havainnoida asiaa pilotoinnissa. Toimintapiste on esitetty taulukkomuodossa liitteessä 5.

3.5.4 Värjääminen

Kudonnan lisäksi toinen meitä toteutuksen kannalta askarruttava käsityöllisen toiminnan tekniikka oli kankaan värjääminen. Otimme sen kuitenkin mukaan yhteistyökumppanille ehdotettaviin toimintapisteisiin, koska mielestämme sillä voidaan hyvin havainnollistaa lapsille värjäämisen perustekniikkaa perusväreihin tutustumisen ohella. Lapset käyttävät paljon värejä päiväkodin arjessa erityisesti kuvallisessa ilmaisussa, mutta he eivät ole välttämättä tutustuneet niihin kulttuuriperinnön ja käsitöiden näkökulmasta. Mielestämme myös kestäväen kehityksen mukaisia arvoja voidaan tuoda konkreettisesti näkyville ja pohdittavaksi tällaisen toiminnan kautta.

Suunnittelimme, että tällä toimintapisteellä lapset pääsisivät omin käsin kokeilemaan, miten kangas värjäytyy. He kastavat valkoisia puuvillakangaslappuja läpinäkyviin purkkeihin tehdystä väri-liemessä. Väreiksi valitsimme perusvärit sininen, punainen ja keltainen, tarkoituksenamme tutustuttaa lapsia näin myös väriopin perusteisiin. Jotta toiminta säilyisi hallittuna ja selkeänä, jokainen lapsi värjää vain yhden kangaslapun yhdellä valitsemallaan värillä. Värjätyt kankaat ripustetaan kuivumaan toimintapisteellä olevalle pyykkinarulle, josta ne myöhemmin kerätään päiväkodille käytettäväksi esimerkiksi askartelumateriaaleiksi.

Haasteena oli pohtia, mitkä väriaineet soveltuvat turvallisesti lasten käyttöön luonnon olosuhteissa. Ammattimaisesti käytettynä tekstiilikuitujen värjääminen vaatii yleensä korkeita lämpötiloja ja voimakkaita kemikaaleja, joten toimintaa täytyi yksinkertaistaa ja muokata toteutuskelpoisemmaksi. Tavoitteenamme on tutustuttaa lapset värjäämisen tekniikkaan tutkivan oppimisen kautta ja antaa väreihin liittyviä aistielämyksiä. Päädyimme käyttämään värjäämiseen turvallisia elintarvikkevärejä, jotka antavat elämyksen kankaan värjäytymisestä, mutta jotka vesiliukoisuutensa vuoksi eivät todellisuudessa sovellu kankaan pitkäaikaiseen värjäytymiseen. Toisaalta värien vesiliukoisuus on meidän toiminnan kannalta etu, koska tarvittaessa väri irtoaa lasten omista vaatteista pesemällä. Tämän totesimme testaamalla värejä etukäteen kotiloissa.

Värjäämisen toimintapistettä kehitettiin lisää tuomalla mukaan ajatus kasvivärjäyksestä, värjäämisen tekniikasta ennen ja nykyään, sekä esittämällä millä tavalla lampaanvillasta tuotetaan valmis, värillinen vaate. Teimme näistä toimintapisteelle tutkittavaksi ja pohdittavaksi kuvasarjan, joka näkyy kuvassa 1.

KUVA 1. Värjäämisen toimintapisteeseen kuuluva kuvasarja.

Vaikka toimintapisteellä värjätään käytännön syistä puuvillakangasta, päätimme kuvasarjassa esittää villan tuotannollisen elinkaaren. Tällä tavalla saimme kerrattua käsityövälineitä (keritsimet ja rukki), joihin lapset olivat tutustuneet muilla toimintapisteillä ja vahvistettua siten ymmärrystä asiayhteyksistä. Villan käyttämisellä on myös suurempi suomalaiseseen kulttuuriperintöön ja käsityötaitoon liittyvä rooli kuin puuvillalla. Toimintapisteellä värjättävät puuvillakangaslaput on leikattu kierrätetystä lakanasta, joka on kestävän kehityksen mukaista, edullista ja helposti saatavaa materiaalia. Toimintapisteen ohjetauluun liitettiin esimerkit valmiiksi värjätystä lapuista. Värjäämisen toimintapiste kokonaisuudessaan on esitetty taulukkomuodossa liitteessä 6.

3.5.5 Aistirata

Suunnittelimme toimintapisteen, jonka lähtökohtana on multisensorinen toiminta. Se sisältää lapsen eri aisteja virittävää toimintaa siten, että lapsille tarjotaan aistielämyksiä yksilöllisenä ja yhteisöllisenä kokemuksena. Multisensorisen toiminnan ja erilaisten aistikokemusten kautta voidaan saada aikaan rentoutumista ja oppimista edistävää aktivoitumista. Aistikokemusten kautta lapsi

harjaantuu käyttämään omia aistejaan, ymmärtämään aistimiaan asioita sekä saamaan ne osaksi omaa kokemusmaailmaansa ja ymmärrystään. Lisäksi erilaiset aistikokemukset auttavat virittämään lapsen mielikuvitusta. (Papunet 2017, viitattu 20.7.2018.) Pohdimme, millä tavalla voisimme yhdistää aistikokemukset osaksi käsityöllistä toimintaa. Olimme tutustuneet Internetissä erilaisiin käsillä ja jaloilla aistittaviin multisensorisiin välineisiin, ja pohdimme, voisimmeko toteuttaa omassa työssämme esimerkiksi käsin tunnusteltavia tavaroita, tai erilaisia alustoja joiden päällä lapset voisivat kävellä. Eri materiaalien ominaisuuksien tuntemus on mielestämme merkittävä osa käsityöllistä toimintaa, ja sitä kautta se yhdistyy aistikokemuksiin.

Aistirata -toimintapisteellä lapset tunnustelevat käsin erilaisia käsityöllisessä toiminnassa käytettäviä materiaaleja, jotka on piilotettu kannellisiin laatikoihin. Lapset vievät kätensä suljettuun laatikkoon ja kertovat, miltä tunnusteltava materiaali heidän mielestään tuntuu. Materiaalit on valittu siten, että ne tuottavat erilaisia aistikokemuksia, kuten kylmää, kovaa, pehmeää, karheaa jne. Päädyimme valitsemaan materiaaleiksi pumpulia, metallisia pultteja ja muttereita, hiekkapaperia ja liukasta kangasta. Yhdessä laatikossa on vain yhtä materiaalia, ja jokainen lapsi pääsee tunnustelemaan kaikkia materiaaleja omalla vuorollaan. Lopuksi laatikko aukaistaan ja materiaalit paljastuvat. Tämän jälkeen yhteisöllistä kokemusta voidaan vahvistaa pohtimalla yhdessä, mitä materiaalit ovat ja mitä niillä voidaan tehdä. Aikuisella on merkittävä rooli ohjaavien kysymysten asettajana ja kokemusten sanoittamisen tukena. Ajattelempa, että aistikokemusten sanoittamisella voidaan tukea lasten kielellistä kehitystä.

Käden työntäminen suljettuun laatikkoon voi tuntua joistakin lapsista jännittävältä. Pohdimme, suostuvatko pienimmät lapset laittamaan kättään laatikon sisälle näkemättä, mitä siellä on. Ajattelempa kuitenkin, että ryhmän mukana kulkevan aikuisen tehtäväksi jää arvioida, tunnustellaanko laatikoiden sisältöä kannet auki vai kiinni. Osaltaan jännittävyys ja rohkeus kokeilla tuovat lapsille toimintaan mukaan lisää elämyksellisyyttä.

Toimintapisteiden toteutuksen suunnittelua helpotti se, että yhteistyökumppanilla oli jo olemassa valmiiksi tälle pisteelle sopivat tunnustelulaatikat. Laatikot ovat kannellisia, päällystettyjä kenkälaatikoita, joiden sivussa on reikä, josta lapsen käsi mahtuu sisään. Suunnitteluvaiheessa kävimme yhteistyökumppanin kanssa keskustelua siitä, millä tavalla laatikot olisi järkevää sijoittaa. Halusimme, että jokaisella lapsella on riittävästi aikaa tunnustella ja pohtia kokemuksiaan. Vaihtoehtoina oli sijoittaa laatikot puolikaaren tai ympyrän muotoon, mutta lopulta päädyimme asettelemaan ne polun varrelle ripoteltuna. Siten kaikki laatikot eivät olisi heti lasten saatavilla, vaan

heillä olisi aikaa keskittyä yhteen materiaaliin kerrallaan. Toimintapiste on esitetty taulukkomuodossa liitteessä 7.

3.5.6 Soittimen rakentaminen

Tämän toimintapisteen taustalla jatkuu ajatus aistien monipuolisesta kokemisesta tuomalla mukaan äänet, kuuloaistin ja rytmien kokemisen. Samalla toteutuvat kierrätysmateriaalien käyttäminen uuden tuotteen valmistuksessa, yhteisöllinen kokeminen yhdessä tehden ja tutkien sekä itsensä ilmaiseminen lapsiryhmässä soittaen ja keskustellen.

Suunnittelimme toimintapisteen, jolla lapset rakentavat itselleen oman soittimen. Ajatuksena on käyttää erilaisia kierrätykseen meneviä purkkeja, pulloja ja astioita, sekä luonnon materiaaleja kestävän kehityksen mukaisesti. Jokainen lapsi saa valita tarjolla olevista purkeista itselleen mieluisan, ja sen jälkeen täyttää sen ympäristöstä löytyvillä materiaaleilla kuten kivet, kävyt jne. Kun soittimet ovat valmiita, soitetaan kaikkia soittimia yhdessä ja sen jälkeen jokainen lapsi vielä erikseen soittaa omaa soitinta. Tarkoituksena on antaa lapsille riittävästi aikaa kuunnella, havainnoida ja kertoa, millainen ääni kustakin soittimesta kuuluu. Kestävää kehitystä tukien voidaan pohtia yhdessä, mitä soittimelle tapahtuu ajan kuluessa. Lapset saavat soittimet mukaansa.

Tämä toimintapiste ei valikoitunut mukaan luontopolkuun. Soittimen rakentamista tehdään jo päiväkodeissa, emmekä kokeneet, että se toisi riittävästi uutta sisältöä päiväkodeille. Toimintapisteen suunnitteluvaiheessa oleva taulukko on esitetty liitteessä 8.

3.5.7 Lankahämähäkki

Pidimme mukavana ajatusta siitä, että lapset saisivat mukaansa jonkin muiston luontopolulta, ja pääsisivät toteuttamaan omaa luovuuttaan valmistamalla itselleen pienen tuotteen. Käytimme ideoita sekä soittimen rakentamisessa että tässä toisessa toimintapisteessä, jossa valmistetaan lasten kanssa hämähäkki tikuista, kepeistä, napeista ja langasta. Lapset voisivat halutessaan käyttää hämähäkkiä myöhemmin leikeissä.

Suunnittelimme, että ennen hämähäkin valmistamista lasten kanssa tutustutaan hämähäkkiin osana luontoa, ja kenties kuunnellaan, luetaan tai lauletaan hämähäkkilaulun sanat. Ihastuimme Soivan Siilin lastenlauluun Talvisatu hämähäkistä, ja pohdimme voisiko sen liittää osaksi toimintapistettä. Mielestämme laulun sanat tukevat hienolla tavalla luontosuhteen muodostumista ja suvaitsevaa vuorovaikutusta, mutta mietimme millä tavalla voisimme liittää tekijänoikeudellista sisältöä luontopolkuun.

Tämän toimintapisteen tavoitteisiin kuuluu luontosuhteen vahvistaminen hyönteisen elämään tutustumalla. Ajattelimme, että samalla tekemisessä mahdollistuvat taiteellinen kokeminen, musiikillisuus, lauluun eläytyminen, mielikuvituksen rikastuttaminen ja käsityöllinen toiminta. Hämähäkin valmistaminen harjaannuttaa lasten hienomotorisia taitoja, mutta tämän toimintapisteen suunnittelun haasteena on toteuttaa toiminta siten, että se soveltuu vaikeustasoltaan sekä kolme- että viisivuotiaille lapsille. Lankahämähäkin toteutuksesta harkitsimmekin yhdessä yhteistyökumppanin kanssa vielä erilaisia, eri ikäryhmille soveltuvia vaihtoehtoja. Lopulta päätimme luopua pisteestä, koska se oli teemaltaan irrallinen jo valittuihin pisteisiin nähden, ja toiminta oli mielestämme sellaisenaan enemmän askartelua kuin käsityöllistä toimintaa. Toimintapiste on esitettyinä taulukkomuodossa liitteessä 9. Koska toimintapistettä ei ole suunniteltu loppuun saakka ja taulukko on alkuideointivaiheessa, siitä voi hyvin havaita, millä tavalla taulukkoa on käytetty suunnittelun välineenä.

3.5.8 Taikamatto

Suunnittelutyössä tämän toimintapisteen kohdalla mietimme, voisiko räsymattoa pitää koko polun kantavana ideana. Räsymatto on lapsille tuttu tuote, jossa yhdistyy konkreettisesti ja havainnollistavasti materiaalien uudelleen käyttäminen, käsityötaito ja suomalainen kulttuuriperinne. Mielestämme luontopolun kokonaisuus hyötyisi johdonmukaisuudesta, vaikka toimintapisteiden ideointivaiheessa emme vielä asettaneet itsellemme rajoituksia sen suhteen.

Tämä toimintapiste on tarkoitus toteuttaa oikean räsymaton päällä metsässä istuen, joka toisi mukaan elämyksellisyyttä ja retkeilyn tuntua. Aikuinen kertoo sadun tai kertomuksen avulla, miten räsymattoja valmistetaan vanhoista vaatteista ja muista käytöstä poistetuista tekstiileistä. Merki-

tyksellistä on tuoda lapsille näkyväksi, miten vanhasta ja tarpeettomasta voidaan valmistaa uutta ja käyttökelpoista tavaraa.

Toimintapisteiden taulukko on esitetty liitteessä 10. Taikamatto jäi suunnittelussa idean asteelle, koska sen olennaisimmat asiasällöt olivat jo olemassa aiemmin suunnitelluissa toimintapisteissä, ja olimme itse sitä mieltä, että pistettä olisi täytynyt työstää paljon pidemmälle, jotta se olisi vastannut omia laatutavoitteitamme. Tällaisenaan epäilimme, ettei se ole riittävän mielenkiintoinen tai osallistava pienille lapsille. Veimme sen kuitenkin ideana yhteistyökumppanille ajatellen, että sitä olisi voinut kehittää tai kenties yhdistää jonkin toisen toimintapisteiden kanssa. Lopulta tämä toimintapiste ei valikoitunut mukaan luontopolkuun, koska koimme että sen olennaisimmat sisällöt olivat jo olemassa toiminnallisemmassa muodossa kudonnan toimintapisteessä.

3.6 Toimintapisteiden valinnan perustelut ja järjestys

Yhteistyökumppani piti toteutuskelpoisina kaikkia ideoitamme, mutta pyrimme valitsemaan sellaiset toimintapisteet, joista muodostuisi selkeä kokonaisuus ja jotka olisivat tarkoituksenmukaisimpia tavoitteisiimme nähden. Meidän ja yhteistyökumppanin yhteisenä päätöksenä luontopolkuun valittiin toimintapisteet aarteen etsintä, ketjusilmukka, kudonta, värjääminen ja aistirata. Nämä muodostavat selkeän tekstiilikäsityöhön ja kulttuuriperintöön liittyvän kokonaisuuden, joka samalla tukee kestävä kehityksen mukaisia arvoja. Lopulta jätimme siis toteutuksesta pois soittimen rakentamisen, lankahämähäkin ja taikamaton.

Ehdotuksemme toimintapisteiden järjestyksestä pilotointia varten oli 1) aarteen etsintä, 2) värjääminen, 3) kudonta, 4) ketjusilmukka ja 5) aistirata. Aarteen etsinnän sijoitimme ensimmäiseksi, jotta se olisi polun teemaan johdattelua varten toimintaa, jossa lapset saisivat liikkua luonnossa. Värjääminen, kudonta ja ketjusilmukka olivat sijoitettuna polun keskivaiheille, koska mielestämme nämä toiminnot vaativat keskittymistä ja ovat pitkäkestoisempia kuin muut toimintapisteet. Aistirataa viimeisenä toimintapisteinä pidimme keinona saada lapset rauhoittumaan ja rentoutumaan ennen polun päättymistä. Tämän järjestyksen päätimme toteuttaa pilotoinnissa.

3.7 Kehystarinan rakentaminen ja materiaalien valmistus

Luontopolun suunnitteluprosessin aluksi keskustelimme kehystarinan olemassaolosta. Kehystarinalla tarkoitamme polun toiminnot yhteen vetävää kerronnallista tarinaa tai hahmoa, joka auttaisi lapsia pysymään kiinni luontopolun teemassa ja eläytymään mielikuvitusta virittävään toimintaan. Kun toimintapisteiden kokonaisuus oli hahmottunut valmiiksi, ajatus kehystarinan tarpeesta vahvistui. Halusimme tarinan kautta välittyvän, että polku on suunnattu juuri lapsille.

Päätimme rakentaa kehystarinan jonkun hahmon tai maskotin avulla. Oli luontevaa valita hahmoksi jokin suomalainen metsän eläin opinnäytetyömme aihetta tukemaan. Päädyimme oravaan, koska se on kaikille lapsille tuttu eläin, joka esiintyy sekä luonnossa että rakennetussa ympäristössä. Orava on myös puuhakas ja utelias eläin, joka käyttää käsiään taitavasti. Tiedostimme, että orava on ennestään jo paljon käytetty maskotti, mutta koemme, että se sopii miettimistämme vaihtoehtoista juuri tähän tarkoitukseen parhaiten.

Orava tarvitsi nimen ja siksi etsimme Googlesta mitä kaikkia etunimiä on jo käytetty vastaavanlaisissa yhteyksissä, jotta emme valitsisi samaa. Halusimme, että nimi on helposti lapsen lausuttavissa ja alkaisi o-kirjaimella. Päädyimme Oona-oravaan, koska sitä ei oltu käytetty aiemmin. Rakensimme kehystarinan liittämällä Oona-oravan kaikkiin toimintapisteisiin toimintaa eteenpäin vievänä hahmona. Esimerkiksi kudonnan toimintapisteellä Oona-orava on valmistanut itselleen maton ja värjäämisen toimintapisteellä Oona on värjännyt vanhat verhot uuden värisiksi. Näin olemme voineet yhdistää kehystarinan ja toimintapisteellä valmiina olevat esimerkkityöt ja rekvisiitat. Esimerkkityöt ja kehystarina auttavat lapsia hahmottamaan toimintapisteillä toteutettavia tehtäviä ja luomaan asiayhteyksiä. Oravan avulla toimintapisteillä käsiteltävät asiat ovat helpompi tuoda lähemmäksi lasten omaa kokemusmaailmaa. Lisäksi oravan kuvia on liitetty toimintapisteiden ohjetauluihin visuaalisena elementtinä.

Saimme yhteistyökumppanilta ohjeistuksen, että polku tarvitsee toimiakseen selkeän aloituksen ja lopetuksen. Käytimme myös näissä apuna Oona-oravaa. Alaköökin luontopolut alkavat siten, että työntekijä lähettää lapsiryhmän polulle antamalla lyhyet toimintaohjeet ja kertoo lapsille kiinnostavalla tavalla, mitä polulla on odotettavissa. Tarkoituksena on saada lapset eläytymään ja viemään heidän ajatukset kohti tulevaa toimintaa, ja siksi esittelemme oravan heille heti alussa. Koska Alaköökillä oli jo valmiina oraväsinukke, ajattelimme sen käytön rikastuttavan alkuohjeistusta ja tuovan mukaan draamallisuutta (kuva 2). Kirjoitimme polkuun sopivan alkuohjeistuksen,

jossa Oona-orava puhuu lapsille. Alkuohjeistuksen teksti on esitettyä liitteessä 11. Polun loppu-
tuksessa käsinukke ei ole enää mukana, vaan polun loppuun suunnittelimme yksinkertaisen kyl-
tin, jossa on kuva vilkuttavasta oravasta ja kerrotaan polun päättymisestä.

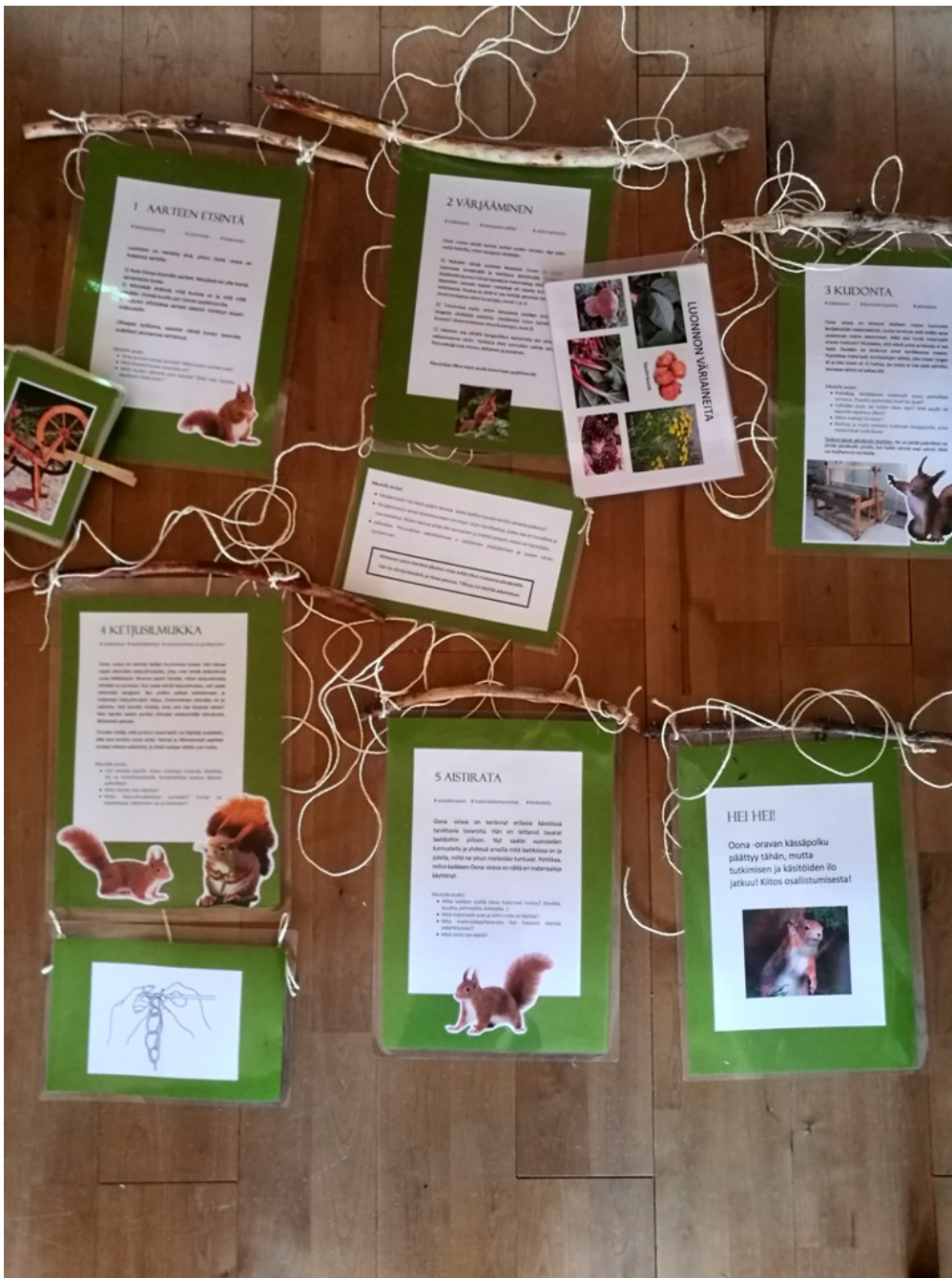

KUVA 2: Luontopolun aloituksessa käytettävä käsinukke ja alkuohjeistus.

Luontopolun materiaaleihin kuuluvat jokaisella toimintapisteellä olevat ohjetaulut, joista aikuinen lukee ohjeet, sekä materiaalit, joilla lapset työstävät eri tehtäviä, sekä toimintapisteillä olevat välineet, esimerkkityöt ja rekvisiitat. Suunnittelemallemme polulle päiväkotien ei tarvitse tuoda mitään omia tarvikkeita lukuun ottamatta kameraa, jolla he voivat halutessaan dokumentoida lasten toimintaa.

Ohjetaulujen valmistukseen käytimme yhteistyökumppanin tiloja ja tarvikkeita. Saimme nähdä esimerkkejä heidän muilla luontopoluilla käyttämistä ohjetauluista, ja halusimme säilyttää niissä käytetyt tekniset ratkaisut ja luonnonmukaisen ulkonäön. Sisällön ja visuaalisen ilmeen määritimme itse oman näköisemmeksemme. Kiinnitimme huomiota ohjetaulujen visuaalisuuteen ja selkeyteen, sekä käytettävyyteen. Pyrimme laatimaan ohjetaulujen tekstit sellaisiksi, että niistä hahmottaa helposti, mitä toimintapisteellä on tarkoitus tehdä. Tauluissa on eri väreillä jaoteltuna ohjeet,

jotka aikuinen lukee ääneen lapsille, sekä aikuisen ohjaamistyön tueksi tarkoitetut tekstit. Lisäksi tauluissa on lyhyillä hashtageilla (# -merkki) merkityt sanat ilmaisemassa toimintapisteen keskeisimmät pedagogiset sisällöt. Kuvassa 3 näkyy, että ohjetaulut ovat A3-kokoisia tulosteita ja kartonkeja, jotka on laminoitu säänkestäviksi. Luontopolulla ohjetaulut ripustetaan sopiviin puihin tai pensasiin tauluihin sidotuilla sisälmaruilla.

KUVA 3. Luontopolun ohjetaulut valmiina pilotointiin.

Osa polulle tarvittavista materiaaleista löytyi jo valmiiksi yhteistyökumppanin varastosta, ja osan hankimme ostamalla tai lahjoittamalla omia tarvikkeitamme. Lopulta jouduimme ostamaan uutena vain ketjusilmukan tekoon tarvittavat köydet, sekä elintarvikkeitä värjäämiseen. Työskentelyn tueksi ja eräänlaiseksi muistilistaksi laadimme luettelon kaikista luontopolulla tarvittavista materiaaleista toimintapisteittäin. Käytimme listaa valmistautuessamme pilotointiin.

3.8 Luontopolun pilotointi

Luontopolun pilotointi toteutettiin yhden aamupäivän aikana toukokuussa 2018. Pilotointiin osallistui yksi päiväkotit, jonka yhteistyökumppani valitsi ja pyysi mukaan yhteistyöhön. Me laadimme valittuun päiväkotiin sähköpostikutsun, joka sisälsi pilotoinnin olennaisimmat tiedot ja ohjeet. Kutsu on esitetty liitteessä 12. Pilotointi tapahtui päiväkodin lähiympäristössä olevassa metsässä. Toivomuksestamme päiväkodilta polulle osallistui vain kohderyhmän ikähaarukkaan kuuluvia, 3-5-vuotiaita lapsia. Pilotoinnissa oli yhteensä 28 lasta jakautuneena neljään 6-8 hengen pienryhmään, jossa jokaisessa oli yksi päiväkodin työntekijä ohjaamassa heitä polulla. Kehittämämme tuotteen toimimisen arvioinnin kannalta meille oli tärkeää päästä havainnoimaan sekä lasten että aikuisten työskentelyä. Lisäksi polun pilotointiin osallistui Alaköökkin työntekijä, joka auttoi meitä polun rakentamisessa, palautteen keräämisessä ja toiminnan havainnoinnissa. Pilotoinnin alussa sovimme yhdessä omat työnjakomme ja roolimme. Halusimme molemmat päästä sekä havainnoimaan ryhmien työskentelyä, että keräämään palautetta ja lähettämään ryhmiä nähdäksemme monipuolisesti polun toimintaa käytännössä.

Olimme jo toimintapisteitä suunnitellessa arvioineet toimintaan kuluvan ajan, ja kokonaisuuden selvittyä pohdimme koko toimintaan kuluvaan aikaan siirtymäaikoineen. Ajankäytön arvioiminen oli vaikeaa, koska emme olleet aiemmin olleet mukana vastaavanlaisessa toiminnassa. Saimme kuitenkin paljon neuvoja ja tukea yhteistyökumppanilta. Karkea arviomme koko polun läpikäymiseen kuluvaan aikaan yhdeltä ryhmältä oli noin 45-60 minuuttia. Tiedostimme, että eri ryhmien välillä voi olla vaihtelua ajankäytön suhteen. Pilotoinnissa ryhmät lähetettiin polulle 15 minuutin välein, jotta kaikki neljä ryhmää ehtivät käydä sen läpi aamupäivän aikana.

Pilotointiin pakkasimme toimintapisteiden tarvikkeet sellaiseen järjestykseen, että ne on helppo koota ja purkaa luontopolkua varten. Päiväkodille menimme hyvissä ajoin ennen pilotoinnin alkua,

jotta päiväkodin työntekijä ehtisi näyttää meille, mihin voimme polun rakentaa valmiiksi ennen ensimmäisen lapsiryhmän saapumista lähtöpisteelle. Päiväkodin henkilökunta oli jo edellisenä päivänä käynyt katsomassa lähimetsästä paikan luontopolulle. Samalla he olivat merkinneet matkan punaisilla nauhoilla, jotta meidän on helpompi hahmottaa mistä polku kulkee ja suunnitella miten toimintapisteet ovat järkevintä sijoittaa reitille. Alueen konkreettisen kokonaisuuden hahmottamisen jälkeen mietimme pisteiden sijainnit ja välimatkat tarkoituksen mukaisiksi ja sen jälkeen kokosimme kaikki toimintapisteet valmiiksi. Huomioimme ja arvioimme toimintapisteiden väliset matkat sellaisiksi, että mikään toimintapiste ei olisi liian kaukana toisesta, mutta että jokaisella toimintapisteellä lapsiryhmien olisi riittävän rauhallista työskennellä siitä huolimatta, että viereisellä toimintapisteellä olisi samanaikaisesti toinen lapsiryhmä. Kuvissa 4-9 on kuvattuna polun toimintapisteet pilotoinnissa.

KUVA 4. Aarteen etsintä.

KUVA 5. Värjäamisen toimintapiste.

KUVA 8. Ketjusilmukan tekoa.

KUVA 9: Aistiradalla tunnisteltavat materiaalit on kätetty laatikoihin.

Polun lopussa keräsimme palautteen aikuisilta kirjallisesti palautelomakkeella, ja lapsilta palaute kerättiin toiminnallisesti. Pyysimme lapsia etsimään luonnosta yhden kävyn ja laittamaan sen valitsemaansa ämpäriin. Jos lapsi piti toiminnasta, hän laittoi kävyn hymynaaman kuvalla varustettuun ämpäriin, ja jos lapsi ei pitänyt toiminnasta, hän laittoi kävyn ämpäriin, jossa on kuva surullisesta ilmeestä (kuva 10).

KUVA 10. Pilotointiin osallistuneilta lapsilta kerättiin palaute toiminnallisesti.

Kun kaikki lapsiryhmät olivat kiertäneet polun, kävimme lyhyen keskustelun Alaköökien työntekijän kanssa päällimmäisistä asioista, miten polun toteuttaminen kokonaisuudessaan oli sujunut siihen mennessä. Sen jälkeen keräsimme toimintapisteet pois luonnosta ja samalla tarkistimme polulla käytettyjen materiaalien kunnon niiden kestävyyttä arvioiden. Värjäämisen toimintapisteeltä toimitimme kuivuneet värjäyslaput päiväkodin lapsiryhmiin askartelumateriaaleiksi ja samalla kiitimme vielä päiväkotia osallistumisesta pilotointiin. Polun purkamisen jälkeen toimitimme siihen kuuluvat materiaalit yhteistyökumppanin varastoitavaksi, ja kävimme nopeasti yhdessä suullisesti läpi, miten pilotointi mielestämme onnistui ja mitä havaintoja olimme tehneet.

4 OONA-ORAVAN KÄSSÄPOLKU

4.1 Palautteet ja niiden arviointi

Pilotoinnin jälkeen pyysimme palautteen aikuisilta palautelomakkeella, jonka kysymykset oli laadittu tarkastelemaan luontopolulle asettamiamme tavoitteita ja laatuvaatimuksia. Palautelomake kysymyksineen on esitettyä liitteessä 13. Kaikki neljä pilotointiin osallistunutta päiväkodin työntekijää täyttivät palautelomakkeen. Pääosa palautteista oli niukahkoja, mutta saimme silti vastauksia esittämiimme kysymyksiin. Vain yksi vastanneista työntekijöistä oli ottanut kantaa lomakkeessa kysytyihin parannusehdotuksiin tai muuhun palautteeseen. Kaikkiin muihin lomakkeen kysymyksiin saimme vastaukset kaikilta osallistujilta. Pohdimme, vaikuttiko kirjallisen palautteen määrään se, että me olimme läsnä vastaanottamassa palautetta, ja saimme tilanteessa paljon myös suullista palautetta. Suullisesti annetulla palautteella oli merkitystä tuotteen kehittämisessä, koska sen avulla saimme yleiskäsityksen pilotoinnin sujuvuudesta ja osallistujien kokemuksista. Lisäksi suullisen palautteen kautta nousi esiin joitakin asioita, joita ei oltu esitetty kirjallisessa palautteessa. Yksi aikuinen esimerkiksi totesi havainneensa mahdollisen erityisen tuen tarpeen tarkastellessaan erään lapsen toimintaa polulla. Päiväkodin arjesta poikkeava toiminta auttoi aikuista havainnoimaan lasten taitoja ja tarpeita uudentilanteissa.

Käsittelimme saamamme kirjalliset palautteet laadullisen tutkimuksen keinoin teemoittelemalla. Tarkastelimme, millaisia pedagogisia huomioita tai näkökulmia palautteista nousi esille. Palautelomakkeen kysymykset jakautuvat tuotteen laatutavoitteita peilaaviin kysymyksiin (palautelomakkeen kysymykset 2,3 ja 6) sekä opinnäytetyön laajempia, pedagogisia tavoitteita tarkasteleviin kysymyksiin (kysymykset 1,4 ja 5). Käsitlemme ensin opinnäytetyön pedagogisiin tavoitteisiin vastaavat palautteet.

Pilotoinnin palautteiden perusteella polku antoi lapsille mielekästä ja elämyksellistä tekemistä, ”jännitystä, arvailua ja ohoh-elämyksiä”. Lisäksi sen koettiin antavan lapsille harjoitusta erilaisissa taidoissa, kuten ryhmässä toimimiseen liittyvät taidot, oman vuoron odottaminen ja ohjeiden noudattaminen. Myös luonnossa liikkuminen, aistien käyttäminen ja erilaiseen toimintaan ja ympäristöön sopeutuminen nousi palautteissa esille. Kysyttäessä tukiko toiminta lasten tutkivaa oppimista vastaukset olivat myönteisiä. Polun miellettiin tukevan lasten tutkivaa oppimista, ja palautteissa

otettiin kantaa sekä toimintaympäristön että polun asiasisällön eli käsityöllisen toiminnan vaikutukseen. Vastanneiden mielestä luonnon ihmettely ja luonnossa liikkuminen on tutkivaa oppimista parhaimmillaan, ja myös luonnonmateriaalien käyttö käsitöissä tukee sitä. Yksittäisistä tehtävistä tutkivaa oppimista tukeviksi mainittiin kudonta ja toimintapisteillä olevien kuvien tutkiminen. Palautteen antajat ilmaisivat saaneensa toiminnasta ideoita ympäristö- ja kulttuurikasvatukseen. He ottivat kantaa luontopolkuun toimintatapana ja pitivät ”rastipolku-periaatetta” kiinnostavana toimintamuotona, jota voisi toteuttaa erilaisilla sisällöillä jatkossakin. Värjääminen ja virkkaaminen mainittiin tekniikoina, jotka he aikovat ottaa käyttöönsä päiväkodissa. Yhdessä palautteessa todetaan, että jatkossa voidaan toteuttaa enemmänkin askartelua luonnossa.

Tuotteen laatutavoitteista palautelomakkeessa kartoitetaan polun ohjeiden selkeyttä ja sopivuutta kohderyhmän ikätasolle. Toimintapisteiden ohjeet koettiin pääosin ymmärrettäviksi ja selkeiksi. Palautteista nousi esiin kaksi kehitysehdotusta liittyen ohjeiden pituuteen, jotka koettiin osittain liian pitkiksi, sekä aistiradan ohjeiden täsmällisyyteen laatikoiden määrästä. Palautteen antajat arvioivat, oliko toiminta ryhmien ikätasolle sopivaa. Toiminta koettiin sopivaksi 4-5 -vuotiaille lapsille. Kahden palautetta antaneen kasvattajan ryhmässä oli mukana 3-vuotiaita lapsia. Näistä toinen kasvattaja koki osan tehtävistä olevan vaikeita 3-vuotiaille, ja toinen piti toimintaa sopivana myös sille ikäryhmälle.

Muuna palautteena luontopolun toimivuudesta nousi esiin huomio ryhmäkoosta ja aikuisten määrästä. Vastannut lastentarhanopettaja arvioi kuuden lapsen olevan sopiva määrä yhdelle toimintapisteelle, mikäli mukana on yksi aikuinen. Jos mukana olisi lapsia, joilla on erityisen tuen tarpeita, aikuisia tulisi olla useampi kuin yksi.

Lapsilta palaute pyydettiin toiminnallisesti ja suullisesti. Palaute oli lähes kokonaan positiivista, ja melkein kaikki lapset laittoivat kävyn hymynaamalla varustettuun ämpäriin. Pilotointiin osallistuneissa neljässä pienryhmässä oli kaksi selkeästi mielipahaansa esille tuovaa lasta, jotka olivat ainoat kielteisen palautteen antaneet osallistujat. Molemmat lapset kaatuivat luonnossa liikkueensa, ja oma käsityksemme oli, että mielipaha johtui toiminnan ulkopuolisista tekijöistä. Kysyttäessä lapsilta suullista palautetta polusta, esille nousi hyviä kokemuksia. Lapset pitivät toimintaa mukavana, ja ilmaisivat nauttineensa erityisesti virkkaamisesta ja värjäämisestä. Mukavasta kokemuksesta kertoivat lasten positiiviset kommentit kuten ”olipa ilosta!” ja ”mulla oli tosi kivvaa”. He kertoivat oppineensa uusia asioita ja saaneensa askarteluideoita. Lapset totesivat että ”oli mukava tehdä käsitöitä” ja kysyttäessä siitä, mitä lapset polulta saivat, he vastasivat että ”sain

virkkaamista” ja ”käsityötehtäviä”. Hiekkapaperia tunnusteltaessa lapset pohtivat ääneen ”tätä voi käyttää hiomiseen”.

4.2 Havainnot pilotoinnista ja muutostarpeet

Pilotoinnista saatujen palautteiden ja yhdessä yhteistyökumppanin kanssa tekemiemme havainnointien perusteella kehittämämme tuote toimi pääosin siten kuten olimme toivoneetkin. Ajankäytöltään se saavutti tekemämme arvion. Yhdeltä lapsiryhmältä polun läpikäymiseen meni aikaa keskimäärin 40 minuuttia, ja ryhmän lähettäminen 15 minuutin väliajoin toimi hyvin. Havaintomme mukaan millään toimintapisteellä ei tullut ruuhkaa tai kiireen tuntua, vaan lapsilla oli aikaa keskittyä tekemiseen, tutkimiseen ja ihmettelyyn.

Lapset suhtautuivat toimintaan innokkaasti ja uteliaasti, ja vaikuttivat nauttivan luonnossa olemisesta. Lapset käyttäytyivät rauhallisesti luonnossa ja noudattivat annettuja ohjeita. Havaintojemme mukaan he jaksoivat keskittyä hyvin tarkkaavaisuuttakin vaativissa tehtävissä, ja keskittymiskyky säilyi koko polun ajan. Päättelimme tästä, että polun pituus viidellä toimintapisteellä oli sopiva, ja toiminta oli riittävän motivoivaa kohderyhmän ikätason lapsille. Meitä mietitytti, onko kudonnan ja värjäämisen toimintapisteet liian pitkäkestoisia tai monimutkaisia, mutta lapset vaikuttivat nauttivan erityisesti värjäamisestä. Kudonnan toimipiste ei pilotoinnin perusteella vienyt niin paljon aikaa kuin etukäteen arvelimme. Sitä vastoin ketjusilmukan harjoitteluun lapset keskittyivät suuremmalla innolla kuin me olimme ennakoineet, ja se vaikutti nousevan lasten suullisten kommenttien perusteella polun toiseksi suosikiksi värjäämisen lisäksi.

Polun kiertäneiden päiväkodin työntekijöiden toimintaa tarkastelimme siitä näkökulmasta, olivatko laatimamme ohjeet riittävän selkeitä ja tukivatko ne aikuisen toimintaa ohjaajana. Havaitimme, että eri ihmiset voivat hahmottaa tehtävänannot eri tavalla. Toisaalta emme pidä tätä negatiivisena asiana, koska siten toiminta voi saada lisää kiinnostavia näkökulmia. Ohjeita laatiessamme tavoitteenamme oli tuottaa selkeät toimintaohjeet, mutta kuitenkin mahdollistaa aikuiselle vapaus toimia lapsiryhmän mielenkiinnon ja tarpeiden mukaan.

Pilotointiin osallistuneissa lapsiryhmissä oli enimmillään 8 lasta kerrallaan yhdellä toimintapisteellä. Mielestämme tämä on suurin mahdollinen määrä, jotta polun toiminnot toimivat tarkoituksen-

mukaisesti ja mahdollistavat lapsille riittävästi aikaa ja aikuisen tukea. Pilotointiin osallistui myös kuuden lapsen ryhmiä, ja totesimme että näissä ryhmissä toiminta oli keskustelevaa ja aikuinen ehti vastata lasten esittämiin kysymyksiin sekä ohjeistaa kaikkia lapsia riittävästi. Pienempi ryhmä vaikutti lisäävän lasten osallisuutta. Sivusta havainnoiden huomioimme, että pienemmässä ryhmässä toimintapisteiden tehtävät toimivat tehokkaimmin suhteessa pedagogisiin tavoitteisiimme, ja ihanteellisin osallistujamäärä yhdellä toimintapisteellä olisi enintään kuusi lasta, mikäli mukana on vain yksi aikuinen. Sama huomio nousi esiin myös palautteessa.

Pilotointi osoitti toteutuksessa joitakin selkeitä muutostarpeita, jotka teimme jatkokehittelynä ennen tuotteen luovuttamista yhteistyökumppanille. Päätimme vaihtaa kahden toimintapisteen paikkaa polulla siirtäen aarteen etsinnän polun loppuun ja aistiradan polun ensimmäiseksi toimintapisteksi. Tällöin aarteen etsintä käsityövälineineen toimisi polun tapahtumia kertaavana tehtävänä, jossa lapset voivat palauttaa mieliin kokemuksiaan ja oppimiaan asioita. Aistirata ensimmäisenä toimintapisteenä virittää lasten aistit ja ajatukset kohti tulevaa toimintaa. Eniten epäselvyyksiä ohjeistuksen kannalta vaikutti aiheuttavan aarteen etsintä -toimintapiste, ja se vaati selkeyttämisestä sekä ohjetaulun tekstien että materiaalien osalta. Aarteen etsinnässä etsittävistä kuvista poistettiin puutöihin ja nikkarointiin liittyvät kuvat, koska ne olivat hieman irralliset muun polun toiminnan liittyessä voimakkaasti tekstiilikäsittöihin. Käyttötarkoituskuvien taustat vaihdettiin eri värisiksi, jotta ne olisi helpompi erottaa luontoon piilotettavista kuvista (kuva 11).

KUVA 11. Aarteen etsinnän kuvakortit jaoteltuna erivärisillä pohjakartongeilla.

Kehitystarvetta oli myös kudonnan toimintapisteellä, jonka osalta päätimme vaihtaa kudontakehyksen valmistustapaa ja -materiaalia. Oksista valmistetut kehykset olivat liian heikot, jotta kudottu tuotos olisi pysynyt kasassa. Päätimme jatkoa ajatellen vaihtaa tilalle aaltopahvitaustaisen kudontakehyksen, jotta lasten olisi helpompi käsitellä sitä. Yhteistyökumppani ehdotti värjäämisen toimintapisteelle väripurkkeihin lisättäväksi kuvat luonnonmateriaaleista, joista sinistä, punaista ja keltaista väriä voisi saada (kuva 12).

KUVA 12. Värjäämisen toimintapisteeseen väripurkkeihin lisätyt kuvat. Punaista väriä saa veriseitikkistä, keltaista väriä pietaryrtistä ja sinistä mustikasta.

Ketjusilmukka -toimintapisteiden ohjeita selkeytettiin lyhyemmiksi, ja totesimme että jatkossa siniset köydet täytyy sijoittaa helpommin nähtäville, kun ne pilotoinnissa jäivät selän taakse ohjeita luettaessa. Palautteesta kävi ilmi, että koska aistiradalla aistilaatikot sijoitetaan polun varteen lyhyen välimatkan päähän toisistaan, ryhmää ohjaavan aikuisen työskentelyä tukisi paremmin tietää etukäteen montako aistilaatikkoa toimintapisteellä on. Lisäsimme tiedon toimintapisteiden ohjetauluun. Ohjetekstien selkeyttämisen ja kahden toimintapisteiden paikkojen vaihtamisen seurauksena valmistimme kaikille toimintapisteille kokonaan uudet ohjetaulut (kuva 13).

KUVA 13. Valmiin luontopolun uudistetut ohjetaulut.

4.3 Valmiin luontopolun kuvaus

Tämän opinnäytetyöprosessin tuloksena syntyi 3-5 -vuotiaalle lapsille suunnattu toiminnallinen luontopolku nimeltään Oona-oravan kässäpolku. Polku sisältää käsityölliseen toimintaan liittyvää työskentelyä kestävästi kehityksen arvojen mukaisesti, sekä tarjoaa lapsille päiväkotiarjesta poikkeavaa, elämysellistä ja tutkivaa toimintaa. Valmiiseen tuotteeseen on tehty pilotoinnissa havaitsemamme muutostarpeet. Lopullisen luontopolun kesto on noin 40 minuuttia, ja se koostuu viidestä toimintapisteestä seuraavassa järjestyksessä; aistirata, värjääminen, kudonta, ketjusilmukka ja aarteen etsintä. Kaikki toimintapisteet sisältävät ohjetaulun, jossa on kuvaus ja ohjeet pisteellä tehtävästä toiminnasta. Ohjetaulujen sisällöt ovat esitetty liitteessä 14. Lisäksi valmiiseen tuotteeseen kuuluvat kaikki toimintapisteillä tarvittavat materiaalit ja tarvikkeet, joista olemme laatineet tarkan materiaalilistan. Materiaalilista auttaa Alaköökien työntekijöitä toiminnan organisoimisessa myöhemmin. Tämä lista on esitetty liitteessä 15.

Yhteistyökumppanimme Alakööri ottaa kehittämämme luontopolun käyttöön elokuussa 2018, jolloin se lähtee kiertämään päiväkodeissa heti varhaiskasvatuksen toimintakauden alussa. Tällä pyritään siihen, että lastentarhanopettajat voisivat hyödyntää polulta mahdollisesti saamiaan ideoita pedagogisen toiminnan suunnittelussa tulevalla toimintakaudella. Perustuen Alaköökien aiempien luontopolkujen vuosittaisiin osallistujamääriin, he arvioivat Oona-oravan kässäpolun tavoittavan yhden alkusyksyn aikana noin 600-700 lasta, sekä noin 80-130 aikuista.

5 POHDINTA

Oona-oravan kässäpolku on asettamiemme laatuvaatimusten mukainen. Polun sisällössä näkyy suomalainen kulttuuriperinne, ja käsityöllinen toiminta näyttäytyy lapsia osallistavasti ja heidän tutkivaa oppimistaan tukevasti. Kestävän kehityksen mukaiset arvot vaikuttivat tuotteen kehittämisessä tehtyihin valintoihin, ja ne näkyvät valmiin luontopolun sisällöissä ja pedagogisissa näkökulmissa. Pilotoinnin ja palautteiden perusteella luontopolku on kohderyhmän ikätasolle sopivaa, elämyksellistä ja innoittavaa toimintaa.

Tuotteen pilotoinnilla oli merkittävä vaikutus sekä meidän oman oppimisen että luontopolun toimivuuden arvioimisen kannalta. Ilman tuotteen testaamista moni tärkeä asia olisi voinut jäädä huomaamatta, jolloin emme olisi välttämättä päässeet laatutavoitteisiimme. Pilotointi oli prosessin palkitsevin vaihe, koska pääsimme näkemään tuotteemme toimivuutta konkreettisesti, sekä havainnoimaan lasten reaktioita. Positiivinen palaute pilotoinnista antoi meille runsaasti motivaatiota ja mielekkään onnistumisen kokemuksen, joka on tukenut omaa ammatillista kasvuamme varhaiskasvattajiksi. Pilotoinnin kirjallisten palautteiden avulla pääsimme tarkastelemaan laatutavoitteiden ja pedagogisten tavoitteiden saavuttamista. Kirjallisten palautteiden anti oli niukkaa, mutta niitä tuki suullisesti saatu palaute, sekä meidän ja yhteistyökumppanin tekemä havainnointi pilotoinnista. Olimme tyytyväisiä palautteiden kautta saamiimme vastauksiin, mutta huomasimme, että opinnäytetyömme onnistumisen arvioinnin kannalta katsoen olisi ollut hyvä, jos palautelomakkeessa olisi ollut vielä erillinen kysymys kestävän kehityksen toteutumisesta polulla. Muiltakin osin palautelomakkeen kysymysten asettelua olisi voinut vielä täsmentää, mikä olisi helpottanut palautteiden käsittelyä.

Itse koemme koko opinnäytetyön toteutusprosessin olleen monivaiheisuudestaan huolimatta suoralinjainen ja selkeä, koska olimme etukäteen tehneet selkeät rajaukset ja asetimme itsellemme välitavoitteita, joita kohti työskentelimme. Näissä välitavoitteissa pysyimme hyvin ja siinä onnistuimme yhteisten ja riittävän joustavien aikataulusopimusten avulla. Aikatauluja laatiessamme pohdimme aikataulutukseen liittyviä riskejä ja opimme prosessin aikana arvioimaan ja hallitsemaan ajankäyttöämme työskentelyämme edistävästi. Toiminnassamme pidimme koko ajan mielessä opinnäytetyömme lopullisen tavoitteen. Prosessimaisessa etenemisessä koimme välitavoitteiden pitämisen ja niiden tulosten saavuttamisen yhtä tärkeinä etappeina kuin lopullisen

opinnäytetyöprosessimme avulla kehittämämme valmis tuote on, sekä sen kehittäminen prosessin kautta omaksumamme osaamisen saavuttamisen.

Olemme tavoittaneet asettamamme omat oppimistavoitteet tämän opinnäytetyöprosessin aikana. Olemme oppineet paljon varhaiskasvatuksen pedagogisesta suunnittelusta, ja saaneet arvokasta kokemusta siitä, miten paljon tällainen projekti vaatii taustatyötä. Vaikka lopullinen tuote on valmiina loppujen lopuksi melko yksinkertainen, sen suunnittelussa ja toteutuksessa on täytynyt huomioida paljon erilaisia asioita aina pedagogisista perusteluista käytännön toteutuksen ratkaisuihin saakka. Erityinen merkitys onkin mielestämme juuri pedagogisella teorialiedolla ja ammatillisella reflektoinnilla, johon kaikki työskentely pohjautuu. Oma motivoituneisuus ja elinikäisen oppimisen asenne on auttanut työskentelemään pitkäjänteisen prosessin aikana. Saimme myös paljon lisäkokemusta tämän kokoisen projektin hallinnasta ja yhteistyökumppanin kanssa toimimisesta. Koemme, että haastavinta on ollut pitkäkestoisen ja monisäikeisen prosessin kuvaaminen raportissa siten, että se on lukijalle selkeästi hahmotettavissa. Tuotteen suunnittelu on ollut prosessina toisaalta suoraviivainen, mutta vaatinut jatkuvaa arviointia, reflektointia ja asioihin palaamista. Olemme työskentelyn lomassa pohtineet sekä omaan oppimiseen että tuotteen tarkoituksenmukaisuuteen liittyviä tekijöitä, ja usein muuttaneet jo tekemiämme päätöksiä näiden pohdintojen seurauksena. Raportin luettavuuden selkeyttämiseksi olemme pyrkineet kuvaamaan prosessin vaiheet pääpiirteittäin siten, että olennaisimmat asiat välittyvät lukijalle.

Prosessin lopussa kävimme yhteistyökumppanin kanssa palautekeskustelun, jossa saimme palautetta sekä valmiista tuotteesta että koko opinnäytetyöprosessista. He kokivat, että olimme ottaneet heidän näkökulmansa huomioon tuotetta suunnitellessa, ja meidän esittämät ideat oli helppo hahmottaa taulukkomuodossa esitetyistä toimintapistesuunnitelmista. Polun käsitöihin keskittyvä asiasisältö on uutta heidän toiminnassaan, ja se tuo esiin niin lapsille kuin ehkä aikuisillekin ennestään tuntemattomampia asioita kulttuuriperinteestä ja käsityöllisestä toiminnasta. Polulle asettamamme laatutavoitteet saavutettiin yhteistyökumppanin näkökulmasta, koska he kokevat, että ajattoman asiasisällön vuoksi polun elinikä heidän ohjelmistossaan voi olla useita vuosia. Luontopolun rakentamisen ja ennakoivalmistelujen työmäärä koettiin sopivaksi ja ohjeet riittäviksi. Tuotteen kehitystyössä tehdyt valinnat ovat yhteistyökumppanin mielestä perusteltuja ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin pohjautuvia. Yhteistyökumppani piti positiivisena myös Oona-oravan mukaan tuomista, koska he kokivat sen vetävän hyvin yhteen polun toiminnot, ja auttavan lapsia eläytymään satumaailmaan. Pilotoinnin merkitys korostui yhteistyökumppanin

palautteessa, koska heidän ei tarvitse pyytää enää erikseen omaa palautetta asiakkailtaan valmiiksi toimivaksi testatusta tuotteesta.

Alaköökkin työntekijät antoivat paljon omaa työaikaansa opinnäytetyöllemme. Vaikka saimme paljon neuvoja ja ohjeistusta, koimme että yhteistyökumppani antoi meille riittävän vapaat kädet suunnittelulle ja meidän omille valinnoille. Yhteistyö ja vuorovaikutus toimi mielestämme erinomaisesti sekä yhteistyökumppanin kanssa että meidän keskinäisessä työskentelyssä. Olemme voineet työskennellä avoimessa ja keskusteleavassa ilmapiirissä. Hyvä luottamus ja vuorovaikutus yhteistyökumppanin kanssa vahvistivat oman ammatillisen identiteetin muodostumista ja lisäsi itseluottamusta omaan osaamiseemme.

Opinnäytetyöprosessi on auttanut ymmärtämään varhaiskasvatuksen oppimisympäristöjen laajuutta ja mahdollisuuksia, ja olemme oppineet katsomaan niitä uusin silmin. Luontopolku varhaiskasvatuksen työvälineenä on toimiva, koska siinä voidaan yhdistää luontevalla tavalla tutkiminen, oppiminen ja elämyksellisyys, jotka kaikki toimivat toisiaan tukevasti. Luontopolkuun on helppo sisällyttää konstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaisia oppimisen kokonaisuuksia pienessä mittakaavassa, koska siihen pystytään rakentamaan oppimisen prosessia loogiseen järjestykseen siten, että vanhan tiedon päälle rakennetaan uutta tietoa. Polkuun voi rakentaa teemoja, jotka toimintapisteisiin jaetuissa pienemmissä osissa muodostavat lopulta ymmärrettäviä oppimiskokonaisuuksia. Mielestämme luontopolulla on mahdollista käsitellä ihan mitä tahansa varhaiskasvatuksen oppimisen alueita ja sisältöjä. Tällaisen toiminnan ei tarvitse välttämättä tapahtua konkreettisesti kaukanaakin päiväkodin omasta toimintaympäristöstä, mutta silti sen avulla on mahdollisuus päästä mielikuvamaailmaan. Lisäksi erilainen toimintaympäristö auttaa katkaisemaan tavanomaisia päiväkodin rutiineja, jolla itsessään voi olla lapsille elämyksellinen merkitys ja auttaa heitä sopeutumaan erilaisiin tilanteisiin.

Pohdimme opinnäytetyöprosessin aikana lasten osallisuuden toteutumista ja sen toteuttamisen mahdollisuuksien monimuotoisuutta. Keskustelimme paljon siitä, miten voimme konkreettisesti toteuttaa osallisuutta tällaisen tuotteen suunnittelussa, jossa olemme kehittämässä tuotetta yhteistyökumppanille, jonka tarkoituksena on viedä valmis tuote sellaisenaan lasten koettavaksi sen sijaan, että lapset konkreettisesti olisivat itse olleet ideoimassa käytännön toimintaa polulle. Opinnoissamme olimme juuri oppineet, että yksi osallisuuden tärkeä osa-alue on lasten konkreettisen ideoinnin ja osallistumisen mukaan ottaminen jo toiminnan suunnitteluvaiheessa. Siksi aluksi osallisuuden toteutuminen tässä opinnäytetyöprosessissa mietitytti meitä paljonkin. Oivalsimme

kuitenkin pohdintojemme kautta osallisuuden moninaisuutta ja ymmärsimme, että meidän tulee huomioida lasten osallisuus tämän opinnäytetyön puitteiden ja mahdollisuuksien mukaan. Lopulta saimmekin sisällytettyä lasten osallisuuden osaksi jokaista polun toimintapistettä tutkimisen, ihmettelyn ja tekemisen muodossa ja painottamalla lasten osallisuuden näkökulmaa aikuiselle suunnatuissa ohjeissa, jotka ohjaavat kaksisuuntaiseen vuorovaikutukseen toiminnassa. Vaikkei itsellämme ollut paljonkaan aiempaa kokemusta tällaisen luontopolun rakentamisesta, niin meitä auttoi aiempi kokemus ja tieto siitä, että lasten motivaatio ja kiinnostus tekemiseen säilyy silloin, kun he pääsevät itse kokeilemaan ja ymmärtämään mitä tapahtuu.

Tämä prosessi tuki ammatti-identiteettimme vahvistumista varhaiskasvattajina. Uskomme, että jatkossa meidän on helpompi lähteä suunnittelemaan vastaavanlaista toimintaa, koska olemme saaneet konkreettisesti kokea ja nähdä, millaista työskentelyä ja taitoja tällaisen polun rakentaminen vaatii. Olemme saaneet ja osanneet hyödyntää työskentelyssä myös omia henkilökohtaisia vahvuuksiamme ja erityisosaamistamme, ja se välittyy työn sisällössä. Omat kiinnostuksen kohteemme luonto ja käsityöt ovat vaikuttaneet motivoituneisuuteen työskentelyssä ja laajentaneet asiasisältöjä. Toisella meistä on pitkä kokemus tekstiilialalta, mikä on auttanut huomattavasti käsityöllisen toiminnan ja kulttuuriperinteen välittämisessä. Toinen on aiemmalta ammatiltaan lastenhoitaja ja kokenut luonnossa liikkuja, mikä on tuonut lisänäkemystä näihin osa-alueisiin. Nämä ammatilliset taustat ja kiinnostuksen kohteet ilmentävät myös omaa arvomaailmaamme, mikä on vaikuttanut tämän opinnäytetyön tekoon ja työskentelyymme yleisesti. Itselle täysin uuden asiasisällön tuominen tällaisen luontopolun aiheeksi olisi lisännyt työmäärää merkittävästi, eikä ehkä olisi ollut tarkoituksenmukaistakaan. Oman erityisosaamisen hyödyntäminen varhaiskasvatuksessa ajattelemmekin olevan iso etu, koska sen avulla voidaan laajentaa pedagogista työskentelyä. Tässä opinnäytetyössä käyttämämme erityisosaamisen hyödyntäminen viritti meitä ajattelemaan ja sen kautta tiedostamaan ja arvostamaan omaa osaamistamme sekä pohtimaan omien ja työkavereiden taitojen hyödyntämistä työelämässä. Uskomme kaikilla kasvattajilla olevan omat vahvuutensa ja erityisosaamisensa. Jos taidot saataisiin työyhteisössä esille ja käyttöön, niin näin voisi syntyä lapsille ja koko päiväkotiyhteisölle uusia ja arkea rikastuttavia elämyksiä. Toisaalta ymmärrämme oman kokemuksemmekin kautta, että omien taitojen esille tuominen saattaa vaatia yksilöltä paljon rohkeutta ja uskallusta. Edellytyksenä taitojen esille tuomiseen koemmekin olevan avoin ja taitoja aidosti arvostava sekä niiden käyttämiseen kannustava ilmapiiri.

Pilotointia pidimme tuotteen suunnittelun kannalta olennaisen tärkeänä osana prosessia, mutta sillä oli suuri merkitys myös oppimiskokemuksena. Yhdellä pilotointikerralla saamamme palaute oli riittävä tuotteen testaamisen kannalta, mutta oppimista olisi tukenut vieläkin enemmän, jos olisimme voineet testata polun uudelleen jatkokehitysvaiheen jälkeen. Olisi ollut hyödyllistä nähdä enemmän erilaisia tapoja toimia, mikä olisi laajentanut omia näkökulmiamme lisää. Aikataulullisista syistä ei ollut mahdollista testata tuotetta toiseen kertaan, mutta kenties pääsemme joskus tulevaisuudessa kokeilemaan sitä itse ryhmää johdattavan varhaiskasvattajan roolissa. Pilotoinnissa meille oli tärkeää päästä itse kokemaan polun eri vaiheet aina ryhmän lähettämisestä palautteen keräämiseen ja ryhmien työskentelyn havainnointiin saakka. Pohdimmekin, että olisimme saaneet lisää oppia ja kokemusta, jos olisimme ohjanneet lapsiryhmien toiminnan polulla itse. Tämä ei kuitenkaan ollut opinnäytetyön kannalta tarkoituksenmukaista, koska oli tärkeää saada realistinen kuva siitä, millä tavalla tuote toimii käytännössä päiväkodin työntekijän ohjaamana.

Opinnäytetyömme on ravistanut ajatuksiamme siitä, että hassultakin tuntuvista ideoista voi rakentaa toimivia kokonaisuuksia huolellisen suunnittelun avulla. Pyrkimyksenämme on ollut tutustuttaa lapsia polun sisältöön ja herätellä ajatuksia elämysten kautta. Monimutkaiseltakin tuntuvia kokonaisuuksia voidaan opettaa luonnossa, kun toiminnan toteutusta yksinkertaistetaan siten että sen perusidea säilyy. Näin olemme toimineet esimerkiksi kudonnan ja värjäämisen toimintapisteillä, joita kohtaan meillä itsellämmekin oli aluksi ennakkoluuloja. Toivomme, että luontopolullemme osallistuminen aiheuttaa elämyksiä lapsille. Sen lisäksi koemme onnistuneemme, jos tuotteemme herättelee varhaiskasvattajien ajatuksia siitä, mitä kaikkea toimintaa luonnossa voidaan toteuttaa.

Jatkossa olisikin kiinnostavaa tutkia, millä tavalla kehittämämme luontopolku on vaikuttanut varhaiskasvatuksen työntekijöiden ajatuksiin tai työskentelyyn, ja ovatko he saaneet polulta tukea omaan työhönsä. Tämä vaatisi huomattavasti laajemman aineiston kuin me kykenimme yhdessä pilotoinnissa tuottamaan, ja olisi parhaiten toteutettavissa pitemmällä aikavälillä, esimerkiksi yhden kokonaisen varhaiskasvatuksen toimintakauden aikana. Toinen kiinnostava näkökulma tähän aiheeseen liittyvään tutkimukseen voisi olla lasten oppimisen kokemukset ja tuntemukset luonnossa tapahtuvasta toiminnasta, joita voisi kartoittaa pidemmälle kuin tämän opinnäytetyön yhteydessä tehtiin. Tämän opinnäytetyön lopullista luontopolkua arvioidessa pohdimme sitä, että tämän kaltaista opetusmenetelmää voitaisiin toteuttaa kaikilla oppimisen osa-alueilla ja että ammattilaisen työvälineenä luontopolulla on rajattomat mahdollisuudet erilaisten oppimisalueiden ja teemojen loogiseen toteuttamiseen. Tähän aiheeseen liittyvästä uudesta tutkimustiedosta olisi

varmasti hyötyä polkujen soveltamisen edistämisessä osana varhaiskasvatuksen työskentelymenetelmiä.

LÄHTEET

Ahonen, L. 2017. Vasun käyttöopas. PS-kustannus. Jyväskylä.

Danks, F. & Schofield, J. 2005. Nature's Playground – Activities, Crafts and Games to Encourage Children to Get Outdoors. Frances Lincoln Ltd. London.

Hurme, V. 2011. Tehdään taidetta – 100 vinkkiä lapsiperheen luoviin hetkiin. Minerva. Saarijärvi.

Jämsä, K. & Manninen, E. 2000. Osaamisen tuotteistaminen sosiaali- ja terveysalalla. Tammi. Helsinki.

Karppinen, S. 2009. Kädentaidot ja käsityökasvatus. Teoksessa Taidekasvatus varhaiskasvatuksessa - iloa, ihmettelyä ja tekemistä, toim. Ruokonen, I., Rusanen, S. & Välimäki, A. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki.

Koivula, M., Siippainen, A. & Eerola-Pennanen, P. 2017. Valloittava varhaiskasvatus - oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Vastapaino. Tampere.

Lipponen, L. 2016. Tutkiva oppiminen varhaispedagogiikassa. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, toim. Hujala, E. & Turja, L. 2016. PS-kustannus. Jyväskylä.

Luonto- ja ympäristökasvatuksen tukiverkosto LYKE. 2017. Ainolan Alakööki. Viitattu 18.11.2017, <https://www.luontokoulut.fi/palveluntarjoaja/ainolan-alakooki/>

Luonto- ja ympäristökasvatuksen tukiverkosto LYKE. 2017. Sertifiointi. Viitattu 18.11.2017, <https://www.luontokoulut.fi/sertifiointi/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017. 3-4 –vuotiaan sosiaalinen kehitys. Viitattu 6.2.2018, <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/3-4-v/3-4-vuotiaan-sosiaalinen-kehitys/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017. 5-6 –vuotiaan liikunnallinen kehitys. Viitattu 6.2.2018, <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/5-6-v/5-6-vuotiaan-liikunnallinen-kehitys/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017. 5-6 –vuotiaan sosiaalinen kehitys. Viitattu 6.2.2018,
<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/5-6-v/5-6-vuotiaan-sosiaalinen-kehitys/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017. 5-6 –vuotiaan älyllinen kehitys. Viitattu 6.2.2018,
<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/5-6-v/5-6-vuotiaan-alyllinen-kehitys/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto. 2017. 3-4 -vuotiaan älyllinen kehitys. Viitattu 6.2.2018,
<https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/3-4-v/3-4-vuotiaan-alyllinen-kehitys/> MLL

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2011. Lapselle hyvä päivä tänään - näkökulmia 2010-luvun varhaiskasvatukseen. 5.painos. Pedatieto Oy. Saarijärvi.

Oulun kaupunki, Oululainen kestävän kehityksen oppimispolku. 2018. Viitattu 29.1.2018
<https://www.ouka.fi/oulu/kekepolku/etusivu>

Oulun kaupungin ympäristötilinpäätös 2016. Viitattu 18.11.2017
https://www.ouka.fi/documents/64417/159961/Julkaistu_1_2017.pdf/cdbb68a4-a165-4fe0-9c62-a971ec00202b

Oulun kaupunki, Alaköoki. 2017. Viitattu 18.11.2017 ja 28.11.2017
<https://www.ouka.fi/oulu/alakooki>

Papunet. 2017. Aistit vuorovaikutuksessa. Viitattu 20.07.2018
<http://papunet.net/tietoa/aistit-vuorovaikutuksessa>

Papunet. 2017. Multisensorinen toiminta. Viitattu 20.07.2018,
<http://papunet.net/tietoa/multisensorinen-toiminta>

Pääjoki, T. 2016. Lasten taiteellinen toimijuus. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, toim. Hujala, E. & Turja, L. 2016. PS-kustannus. Jyväskylä.

Raahen perusopetuksen opetussuunnitelma. 2016. Vuosiluokille 1-9 1.8.2016 alkaen. Viitattu 18.7.2018,

https://www.raahe.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/testi/embeds/testiwwwstructure/27346 OPS2016.pdf

Raittila, R. 2016. Ympäristökasvatus on lasten toimintaa. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, toim. Hujala, E. & Turja, L. 2016. PS-kustannus. Jyväskylä.

Rintakorpi, K. & Vihmari-Henttonen, E. 2017. Tää on meidän maailma! Pedagoginen dokumentointi varhaiskasvatuksessa. Lasten keskus. Helsinki.

Sosiaalialan ammattikorkeakouluverkosto, Sosionomi (AMK) kompetenssit. 2016. Viitattu 11.1.2018 <https://www.innokyla.fi/web/verkosto1167849/sosionomi-amk-kompetenssit-socionom-yh-kompetenser-hyvaksytyy/godkanda-kuopio29.4.2016> ja <https://www.innokyla.fi/documents/1167850/5e8f1ef1-7a5b-4dfb-a629-0ea09dbfe904>

Suomen Latu, Metsämörri. 2018. Viitattu 2.2.2018, <https://www.suomenlatu.fi/ulkoile/lastentoiminta/metsamorri.html>

Turja, L. 2016. Tiedekasvatus ja lapsen tutkiva toiminta. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, toim. Hujala, E. & Turja, L. 2016. PS-kustannus. Jyväskylä.

Turja, L. 2016. Teknologiakasvatus varhaisvuosina. Teoksessa Varhaiskasvatuksen käsikirja, toim. Hujala, E. & Turja, L. 2016. PS-kustannus. Jyväskylä.

Varhaiskasvatuslaki 36/1973 2 a § (8.5.2015/580). Viitattu 23.1.2018 <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036>

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016, Määräykset ja ohjeet 2016:17. Opetushallitus. Suomen Yliopistopaino Oy. Tampere.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet ja Oulun kaupungin paikalliset linjaukset. 2017. Oulun kaupungin sivistys- ja kulttuuripalvelut. <https://www.ouka.fi/documents/112792/131455/Oulun+kaupungin+varhaiskasvatussuunnitelma+11.5.2017.pdf/04d6ece7-e619-4cf6-8131-a3fcf94f938e>

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Tammi. Helsinki.

Ward, J., 2009. Let's Go Outside! Outdoor Activities and Projects to Get You and Your Kids Closer to Nature. Trumpeter books. Boston.

5.9.2017	Sähköposti	Kysytty yhteistyökumppanilta kiinnostusta yhteistyöhön
19.9.2017	Sähköposti	Sovittu yhteistyöstä, alustava tieto tehtävänannon aiheesta
2.10.2017	Tapaaminen	Tehtävänanto, keskustelua tavoitteista ja käytännöistä
11/2017- 1/2018	Sähköposti	Yhteydenpitoa sähköpostitse, opinnäytetyön suunnitelman tekoa
5.2.2018	Tapaaminen	Tarkennettu tavoitteita, sovittu toimintatavoista ja aikataulusta, luontopolun sisällön ideointia
19.3.2018	Tapaaminen	Esitetty yhteistyökumppanille suunnitellut 8 toimintapistettä ja valittu niistä 5, toimintapisteiden jatkotyöstöä yhdessä, pilotoinnin suunnittelua
25.4.2018	Tapaaminen	Esitetty yhteistyökumppanille jatkokehitetyt toimintapistet ja niiden järjestys, pilotoinnin suunnittelua
5.5.2018	Sähköposti	Ohjetaulujen tekstien lähettäminen yhteistyökumppanin hyväksyttäväksi
11.5.2018	Puhelinkeskustelu	Keskustelu ohjetaulujen teksteistä
14.5.2018 - 15.5.2018		Materiaalien valmistusta yhteistyökumppanin tiloissa, pilotointiin valmistautuminen
16.5.2018		Pilotointi päiväkodilla, pilotoinnin ja palautteiden purku yhteistyökumppanin kanssa
22.5.2018	Tapaaminen	Tuotteen luovuttaminen ja palautekeskustelu yhteistyökumppanin kanssa

TOIMINTAPISTEIDEN SUUNNITTELUN TAULUKKO

LIITE 2

TOIMINTAPISTEEN NIMI	JÄRJESTYSNUMERO 	MONTAKO LASTA (MIN-MAX)	IKÄ
MITÄ TEHDÄÄN		☐ Kulttuuriperinne ☐ Kestävä kehitys ☐ Käsityöllinen toiminta ☐ Tutkiminen ☐ Luontosuhteen vahvistaminen ☐ Taiteellinen kokeminen ☐ Liikunta ☐ Leikki ☐ Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus	
TAVOITE / PEDAGOGISET PERUSTELUT			
AIKUISEN ROOLI			
TARVITTAVAT MATERIAALIT		KÄYTETTÄVÄ AIKA (ARVIO)	

TOIMINTAPISTEEN NIMI Aarteen etsintä 5	MONTAKO LASTA (MIN-MAX) 2-8	IKÄ 3-5																	
MITÄ TEHDÄÄN Maastoon on rajattu alue, johon on piilotettu aarteita, eli laminoituja kuvakortteja käsityöhön liittyvistä työvälineistä. Lapset etsivät kuvat maastosta. Kuvissa on kangaspuut, rukki, keritsimet ja virkkuukoukku. Jokaista kuvaa on 2 kpl metsässä. Pohditaan yhdessä, mitä aarteet ovat ja mihin niitä käytetään, ja etsitään kuville pari toimintapisteelle ripustetuista kuvakorteista, joissa välineet näkyvät käyttötarkoituksessaan. Lopuksi lapset vievät kuvat takaisin luontoon rajatulle alueelle valmiiksi seuraavaa ryhmää varten. Toimintapiste muodostuu rajatusta alueesta, jolle kortit on piilotettu, sekä puihin allekkain ripustetuista kahdesta pyykkinarusta, joissa ylemmällä narulla on kuvakortit valmiina ja alemmalle narulle ripustetaan luonnosta etsityt kortit pyykkipojilla. Maaston raja- us on merkattu puihin sidotuilla värikkäillä matonkuteilla. Maastossa on useampi kappale samoja kuvia, jotta pohdittavia esineitä ei ole liikaa, mutta jotta jokainen lapsi löytäisi ainakin yhden aarteen.	<table border="1"> <tr><td>☒</td><td>Kulttuuriperinne</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Kestävä kehitys</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Käsityöllinen toiminta</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Tutkiminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Luontosuhteen vahvistaminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Taiteellinen kokeminen</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Liikunta</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Leikki</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus</td></tr> </table>	☒	Kulttuuriperinne	☐	Kestävä kehitys	☒	Käsityöllinen toiminta	☒	Tutkiminen	☐	Luontosuhteen vahvistaminen	☐	Taiteellinen kokeminen	☒	Liikunta	☒	Leikki	☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus
☒	Kulttuuriperinne																		
☐	Kestävä kehitys																		
☒	Käsityöllinen toiminta																		
☒	Tutkiminen																		
☐	Luontosuhteen vahvistaminen																		
☐	Taiteellinen kokeminen																		
☒	Liikunta																		
☒	Leikki																		
☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus																		
TAVOITE / PEDAGOGISET PERUSTELUT Polulla opittujen asioiden kertaaminen. Käsityöhön ja kulttuuriperinteeseen liittyvään esineistöön tutustuminen leikin ja liikunnan kautta. Välineiden nimeäminen ja asiayhteyksien luominen. Luonnossa liikkuminen ja havainnointikyvyn vahvistuminen.																			
AIKUISEN ROOLI Ohjaa toiminnan lukemalla ohjeet ohjetaulusta. Ohjaa keskustelua aarteiden käyttötarkoituksesta apukysymysten avulla ja on mukana ihmettelemässä, pohtimassa ja antamassa tietoa. Ripustaa kuvat pyykkinarulle, ja ohjeistaa lapset viemään kuvat takaisin ennen siirtymistä seuraavalle pisteelle.																			
TARVITTAVAT MATERIAALIT KIINTEÄT MATERIAALIT: Matonkuteita alueen rajaamiseen (puihin) laminoidut kuvakortit käsityöesineistöä 8 kpl laminoidut kuvakortit esineistä käyttötarkoituksessaan 4 kpl 2 kpl pyykkipoikia pitämään kortit kasassa silloin kun niitä ei käytetä puuhun ripustettavaa oranssia pyykkinarua n. 10 m pyykkipoikia 8 kpl	KÄYTETTÄVÄ AIKA (ARVIO) n. 10min																		

TOIMINTAPISTEEN NIMI Kudonta 3	MONTAKO LASTA (MIN-MAX) 2-8	IKÄ 3-5																	
MITÄ TEHDÄÄN Kudotaan luonnonmateriaaleista yhteisteos pahvikehykseen (n. 40cm x 40cm), johon on valmiiksi pingotettu loimi (loimilankojen väli n. 2cm). Kaikki ryhmät tekevät vuorollaan kudontaa samaan teokseen. Lapset tutkivat aikuisen avulla, minkälaista materiaalin tulee olla, jotta se pysyy loimessa kiinni. Sen jälkeen lapset etsivät luonnosta soveltuvaa materiaalia: keppejä, risuja, havuja, heiniä, korsia ym. Yksi tai kaksi riittää, materiaali poimitaan maasta eikä esim. revitä puista. Lapsi pujottelee löytämänsä materiaalin omalla vuorollaan teokseen lankojen yli ja ali. Tekovaiheita voidaan valokuvata tai videoida.	<table border="1"> <tr><td>☒</td><td>Kulttuuriperinne</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Kestävä kehitys</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Käsityöllinen toiminta</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Tutkiminen</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Luontosuhteen vahvistaminen</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Taiteellinen kokeminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Liikunta</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Leikki</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus</td></tr> </table>	☒	Kulttuuriperinne	☒	Kestävä kehitys	☒	Käsityöllinen toiminta	☒	Tutkiminen	☒	Luontosuhteen vahvistaminen	☒	Taiteellinen kokeminen	☐	Liikunta	☐	Leikki	☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus
☒	Kulttuuriperinne																		
☒	Kestävä kehitys																		
☒	Käsityöllinen toiminta																		
☒	Tutkiminen																		
☒	Luontosuhteen vahvistaminen																		
☒	Taiteellinen kokeminen																		
☐	Liikunta																		
☐	Leikki																		
☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus																		
TAVOITE / PEDAGOGISET PERUSTELUT Tutkiva oppiminen ja oikeanlaisen materiaalin tunnistaminen. Matemaattinen osaaminen: määrät ja muodot (pitkä, lyhyt, pyöreä jne). Luonnon materiaalien säästäväinen käyttö ja luonnon kunnioittaminen. Kankaan valmistamisen tekniikkaan tutustuminen. Osallisuus: yhteisen taideteoksen luomiseen osallistuminen. Ohjeiden noudattaminen ja oman vuoron odottaminen, muiden ihmisten tekemisen kunnioittaminen. Silmän ja käden koordinaatio, hienomotoriikka, kolmiulotteinen hahmottaminen																			
AIKUISEN ROOLI Ohjeiden lukeminen ohjetaulusta. Ohjaa lapset tutkimaan apukysymysten avulla, minkälaista materiaalin tulee olla. Ohjeistaa lapset etsimään materiaalia ja seuraa aikaa. Ohjaa ja auttaa kutomaan. Dokumentoi.																			
TARVITTAVAT MATERIAALIT KIINTEÄT MATERIAALIT: Aaltopahviset kudontakehykset, 2-3 kpl per polku puuvillalankaa loimeksi Laminoitu ohjetaulu (+ kuva kangaspuista) Esimerkkiteos ”Oonan matto” LUONNOSTA OTETTAVAT MATERIAALIT: maahan pudonneita keppejä, risuja, oksia, havuja jne. PÄIVÄKODISTA TARVITTAVAT MATERIAALIT: kamera tai tabletti dokumentointia varten	KÄYTETTÄVÄ AIKA (ARVIO) n. 10 min																		

TOIMINTAPISTEEN NIMI Ketjusilmukka 4	MONTAKO LASTA (MIN-MAX) 2-8	IKÄ 3-5																		
MITÄ TEHDÄÄN <p>Valmistetaan yhdessä pitkä ketjusilmukkaköysi. Puuhun on sidottu 3 kpl köysiä, joissa on ensimmäinen ketjusilmukkalenkki valmiina. Lapset muodostavat köydestä 1-4 ketjusilmukkaa itsenäisesti tai avustettuna yksin tai pareissa. Pohditaan yhdessä, minkälaiseen käyttöön valmistettua köyttä voitaisiin käyttää. Lopuksi tutkitaan, miten ketjusilmukkaköysi purkautuu ja puretaan se seuraavaa ryhmää varten.</p> <p>Lisäksi voidaan tutkia toimintapisteellä olevasta keskeneräisestä virkkaustyöstä, miten ketjusilmukasta muodostuu virkatessa kangasta.</p>	<table border="0"> <tr><td>☐</td><td>Kulttuuriperinne</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Kestävä kehitys</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Käsityöllinen toiminta</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Tutkiminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Luontosuhteen vahvistaminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Taiteellinen kokeminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Liikunta</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Leikki</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus</td></tr> </table>		☐	Kulttuuriperinne	☒	Kestävä kehitys	☒	Käsityöllinen toiminta	☒	Tutkiminen	☐	Luontosuhteen vahvistaminen	☐	Taiteellinen kokeminen	☐	Liikunta	☐	Leikki	☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus
☐	Kulttuuriperinne																			
☒	Kestävä kehitys																			
☒	Käsityöllinen toiminta																			
☒	Tutkiminen																			
☐	Luontosuhteen vahvistaminen																			
☐	Taiteellinen kokeminen																			
☐	Liikunta																			
☐	Leikki																			
☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus																			
TAVOITE / PEDAGOGISET PERUSTELUT <p>Tutustutaan tekstiilityön perustekniikkaan ketjusilmukkaan. Valmistetaan materiaalista uusi tuote, jolle pohditaan yhdessä erilaisia käyttötarkoituksia. Valmistukseen käytetyn ajan hahmottaminen verrattuna purkamiseen kuluvaan aikaan. Ymmärtäminen, että käsillä tekemisen voi aloittaa uudelleen alusta ja materiaalia voi käyttää monta kertaa. Yhdessä tekeminen, ohjeiden noudattaminen, kolmiulotteinen hahmottaminen, hienomotoriikka, tekninen hahmottaminen</p>																				
AIKUISEN ROOLI <p>Ohjaa toiminnan lukemalla ohjeet ohjetaulusta. Näyttää, miten silmukka tehdään. Jakaa lapset pareihin tai pienempiin ryhmiin. Opastaa, auttaa ja tukee. Halutessaan näyttää toimipisteellä olevalla aloitetulla virkkaustyöllä, miten virkataan.</p>																				
TARVITTAVAT MATERIAALIT 2-3 kpl 3-4m pituista köyttä tai paksua narua, joissa valmiiksi solmittu ensimmäinen silmukka laminoitu ohjetaulu matonkuteesta tehty keskeneräinen virkkaustyö ja virkkuukoukku	KÄYTETTÄVÄ AIKA (ARVIO) 7-10 min																			

TOIMINTAPISTE: VÄRJÄÄMINEN

LIITE 6

TOIMINTAPISTEEN NIMI Värjäminen 2	MONTAKO LASTA (MIN-MAX) 2-8	IKÄ 3-5																		
MITÄ TEHDÄÄN Värjätään pieniä kangaslappuja läpinäkyvissä purkeissa olevilla elintarvikeväreillä. Jokaiselle lapselle annetaan yksi kangaslappu, jota hän kastaa yhdessä valitsemassaan väripurkissa. Aikuinen jakaa kangaslaput, lapset istuvat ringissä tai rivissä väripurkkien ympärillä ja omalla vuorollaan kastavat kankaita purkeissa. Purkit on aseteltu vierekkäin maahan. Tutustutaan perinteiseen värjäystekniikkaan toimintapisteellä olevien kuvien avulla (kattilassa värjäminen, luonnosta saatavat väriaineet, nykyajan purkista saatavat väriaineet) ja lyhyesti tekstiilimateriaalin (villan) muokkaamiseen valmiiksi vaatteeksi. Kangaslaput ripustetaan kuivumaan teipillä "pyykkinarulle" ja niitä voidaan käyttää päiväkodissa koristenauhana tai askarteluissa. Elintarvikeväri lähtee vaatteista pesemällä, eli kangaslappuja voi käyttää vain askarteluun, eikä ne kestä pesua.	<table border="1"> <tr><td>☒</td><td>Kulttuuriperinne</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Kestävä kehitys</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Käsityöllinen toiminta</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Tutkiminen</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Luontosuhteen vahvistaminen</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Taiteellinen kokeminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Liikunta</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Leikki</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus</td></tr> </table>		☒	Kulttuuriperinne	☒	Kestävä kehitys	☒	Käsityöllinen toiminta	☒	Tutkiminen	☒	Luontosuhteen vahvistaminen	☒	Taiteellinen kokeminen	☐	Liikunta	☐	Leikki	☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus
☒	Kulttuuriperinne																			
☒	Kestävä kehitys																			
☒	Käsityöllinen toiminta																			
☒	Tutkiminen																			
☒	Luontosuhteen vahvistaminen																			
☒	Taiteellinen kokeminen																			
☐	Liikunta																			
☐	Leikki																			
☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus																			
TAVOITE / PEDAGOGISET PERUSTELUT Tutustutaan perusväreihin: sininen, punainen, keltainen. Tutustutaan siihen, miten kankaita värjätään. Kankaita värjäämällä niitä voidaan uudistaa uutta käyttötarkoitusta varten. Kerrotaan, että ennen värjämisessä on käytetty luonnosta löytyviä värejä, nykyään värit ostetaan kaupasta. Tutustutaan villan elinkaareen lampaasta langaksi ja valmiiksi vaatteeksi. Hienomotoriikan harjoittelu, ohjeiden noudattaminen, oman vuoron odottaminen, värien käytön elämyksellisyys, yhteiseen tekemiseen osallistuminen, tutkiva oppiminen.																				
AIKUISEN ROOLI Ohjaa toiminnan lukemalla ohjeet ohjetaulusta. Avaa väripurkit ja jakaa kangaslaput lapsille. Keskustelee toimintapisteiden kuvatauluista lasten kanssa. Tukee ja kannustaa. Auttaa tarvittaessa tunnistamaan ja nimeämään värit. Auttaa lappujen ripustamisessa kuivumaan. Viimeinen polun kiertävä aikuinen ottaa kaikkien ryhmien värjäämät kankaat mukaansa päiväkodille.																				
TARVITTAVAT MATERIAALIT 3 kannellista karkkirasiaa, jossa elintarvikeväriä ja vettä n. 10x10 cm kokoisia puuvillakangaslappuja, 1 per lapsi 1 kannellinen karkkirasia puhtaille kangaslapuille laminoitu ohjetaulu Laminoidut kuvataulut 3 kpl, nipussa avainrenkaassa muutamia valmiiksi värjättyjä esimerkkikangaslappuja (oravan verhot) talouspaperirulla/paperia/pyyhe käsien pyyhkimiseen lankaa "pyykkinaruksi", n. 1-2 m pätkä pyykkipoikia	KÄYTETTÄVÄ AIKA (ARVIO) 10 min																			

TOIMINTAPISTEEN NIMI Aistirata 1	MONTAKO LASTA (MIN-MAX) 2-8	IKÄ 3-5																		
MITÄ TEHDÄÄN Maastoon on aseteltu aistilaatikoita ympyrän muotoon. Tunnusteltavat materiaalit on laitettu valmiiksi aistilaatikoihin (pehmeä, kova, karhea, sileä, kuoppainen). Laatikot ovat pareittain ja ympyrän muodossa siten, että laatikot ovat keskellä ja lapset ryhmittyvät laatikoiden ympärille. Jokaista tunnusteltavaa materiaalia on kahdessa vierekkäisessä laatikossa. Lapset tunnustelevat vuorotellen laatikoiden sisällöt kiertäen myötäpäivään. Aistilaatikoiden erilaisia materiaaleja tunnustellaan käsillä silmät/laatikon kannet kiinni. Tunnustelun lopuksi voidaan kurkata laatikon sisälle, nimetä materiaaleja, tunnistaa värejä ja miettiä lasten kanssa materiaaleille uutta käyttötarkoitusta. Aistimisen lisäksi keskustelu on tärkeä osa toimintaa.	<table border="0"> <tr><td>☐</td><td>Kulttuuriperinne</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Kestävä kehitys</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Käsityöllinen toiminta</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Tutkiminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Luontosuhteen vahvistaminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Taiteellinen kokeminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Liikunta</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Leikki</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus</td></tr> </table>		☐	Kulttuuriperinne	☐	Kestävä kehitys	☒	Käsityöllinen toiminta	☒	Tutkiminen	☐	Luontosuhteen vahvistaminen	☐	Taiteellinen kokeminen	☐	Liikunta	☐	Leikki	☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus
☐	Kulttuuriperinne																			
☐	Kestävä kehitys																			
☒	Käsityöllinen toiminta																			
☒	Tutkiminen																			
☐	Luontosuhteen vahvistaminen																			
☐	Taiteellinen kokeminen																			
☐	Liikunta																			
☐	Leikki																			
☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus																			
TAVOITE / PEDAGOGISET PERUSTELUT Aistiradan kautta lapsille tarjotaan aistielämyksiä yksilöllisenä ja yhteisöllisenä kokemuksena. Aistirata on osa multisensorista toimintaa, jossa aistien kautta koettujen miellyttävien aistikokemusten kautta voidaan saada aktivoivaa toimintaa tai päästä helpommin rentoutumisen tilaan. Aistikokemusten kautta ihminen oppii käyttämään omia aistejaan ja ymmärtämään aistimiaan asioita sekä saamaan ne osaksi omaa kokemusmaailmaa ja ymmärrystä. * Kokemusten kautta lapset pääsevät henkilökohtaisesti kokemaan, mitkä aistimukset rauhoittavat ja tuntuvat omasta mielestä hyvältä ja mitkä aistimukset taas lisäävät levottomuutta, tarkkaavaisuutta tai keskittymistä tai eivät tunnu välttämättä hyvälle. Tavoitteena on myös jakaa yksilöllisiä kokemuksia lapsiryhmässä ja tuoda näkyväksi se, mitä aistikokemukset merkitsivät yhteisenä kokemuksena.																				
AIKUISEN ROOLI Aikuinen lukee ohjeet ohjetaulusta. Lisäksi hän huolehtii, että jokainen lapsi saa rauhassa tunnustella kaikkia materiaaleja. Jokaisen laatikon kohdalla hän tekee lasten keskustelujen perusteella yhteenvedon lapsiryhmänsä aistikokemuksista ja tekee keskustelua johdattavia kysymyksiä aistihavainnoista (mikä tuntuu mukavalta, mikä ei, jne). Pienempien lasten kanssa kasvattajan tehtäväksi jää arvioida tunnustellaanko laatikoiden sisältöä kannet kiinni vai auki (pienimmät voi kieltäytyä työntämästä kättä sisään, liian jännää).																				
TARVITTAVAT MATERIAALIT Alaköökkin omat aistiastiat 8 kpl (4 eri tavaraa, jokaista 2 laatikkoa) laminoitu ohjetaulu sisälle laitettavat materiaalit: pumpulia, muttereita, hiekkapaperia, liukasta kangasta	KÄYTETTÄVÄ AIKA (ARVIO) 10min																			

<p>TOIMINTAPISTEEN NIMI</p> <p>Soittimen rakentaminen</p>	<p>MONTAKO LASTA (MIN-MAX)</p> <p>2-8</p>	<p>IKÄ</p> <p>3-5</p>																	
<p>MITÄ TEHDÄÄN</p> <p>Lapset saavat rakentaa itselleen oman soittimen. Jokainen saa valita tarjolla olevista purkeista itselleen mieluisen ja sen jälkeen täyttää sen ympäristöstä löytyvillä luonnonmateriaaleilla. Kun soittimet ovat valmiita, soitetaan kaikkia soittimia yhdessä ja sen jälkeen vielä erikseen. Annetaan lasten kuunnella, havainnoida ja kertoa, millainen ääni kustakin soittimesta kuuluu. Voidaan myös pohtia, mitä soittimelle tapahtuu ajan kuluessa. Lapset saavat tekemänsä soittimet mukaansa ja voivat käyttää niitä jatkossa omissa leikeissään.</p>	<table border="1"> <tr><td>☒</td><td>Kulttuuriperinne</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Kestävä kehitys</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Käsityöllinen toiminta</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Tutkiminen</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Luontosuhteen vahvistaminen</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Taiteellinen kokeminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Liikunta</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Leikki</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus</td></tr> </table>	☒	Kulttuuriperinne	☒	Kestävä kehitys	☒	Käsityöllinen toiminta	☒	Tutkiminen	☒	Luontosuhteen vahvistaminen	☒	Taiteellinen kokeminen	☐	Liikunta	☐	Leikki	☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus
☒	Kulttuuriperinne																		
☒	Kestävä kehitys																		
☒	Käsityöllinen toiminta																		
☒	Tutkiminen																		
☒	Luontosuhteen vahvistaminen																		
☒	Taiteellinen kokeminen																		
☐	Liikunta																		
☐	Leikki																		
☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus																		
<p>TAVOITE / PEDAGOGISET PERUSTELUT</p> <p>Kierrätysmateriaalien uudelleen käyttäminen, uuden tuotteen valmistaminen, äänien tutkiminen / kuulointi, materiaalien tunnisteleminen / tuntoaisti, yhteisöllinen kokeminen yhdessä tehden ja tutkien. Itsensä ilmaiseminen lapsiryhmässä soittamalla ja kertomalla. Rytmitajun kokeminen ja sen kehittäminen.</p>																			
<p>AIKUISEN ROOLI</p> <p>Ohjaa toiminnan lukemalla ohjeet ohjetaulusta, ohjaa lapset toimintaan, innostaa ja tukee lapsia soittimen rakentamisessa ja materiaalien tutkimisessa soittimen rakentamisprosessin aikana. Huolehtii, että jokainen lapsi ottaa rakentamansa soittimen mukaan päiväkodille. Mahdollistaa lasten osallisuuden ja havainnoi lasten innostuneisuutta toimintaan. Soittimen jatkoideointi ja –kehittäminen yhdessä lasten kanssa.</p>																			
<p>TARVITTAVAT MATERIAALIT</p> <p>Luontopolun Kiinteät materiaalit: ohjetaulu.</p> <p>Luonnosta: Luonnonmateriaalit soittimien sisälle</p> <p>Päiväkodilta: etukäteen kerätyt purkit, useita, jotta lapset saavat valita. (Pilttipurkit, sillipurkit, maitopurkit, sipsipurkit, vessapaperirullat), teippiä, sakset</p>	<p>KÄYTETTÄVÄ AIKA (ARVIO)</p> <p>10min</p>																		

<p>TOIMINTAPISTEEN NIMI</p> <p>Lankahämähäkki</p>	<p>MONTAKO LASTA (MIN-MAX)</p> <p>2-8</p>	<p>IKÄ</p> <p>3-5</p>																		
<p>MITÄ TEHDÄÄN</p> <p>helpompi/vaikeampi</p> <p>Toimintapisteellä askarrellaan lasten kanssa hämähäkki. Ennen askartelua tutkitaan lasten kanssa hämähäkkiä (kuva) ja kuunnellaan tai luetaan hämähäkkilaulun sanat. Sen jälkeen lapset saavat askarrella itselleen oman hämähäkin napista, langasta ja luonnon materiaaleista (tikkuja, keppejä)</p>	<table border="0"> <tr><td>☐</td><td>Kulttuuriperinne</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Kestävä kehitys</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Käsityöllinen toiminta</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Tutkiminen</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Luontosuhteen vahvistaminen</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Taiteellinen kokeminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Liikunta</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Leikki</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus</td></tr> </table>		☐	Kulttuuriperinne	☒	Kestävä kehitys	☒	Käsityöllinen toiminta	☒	Tutkiminen	☒	Luontosuhteen vahvistaminen	☒	Taiteellinen kokeminen	☐	Liikunta	☐	Leikki	☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus
☐	Kulttuuriperinne																			
☒	Kestävä kehitys																			
☒	Käsityöllinen toiminta																			
☒	Tutkiminen																			
☒	Luontosuhteen vahvistaminen																			
☒	Taiteellinen kokeminen																			
☐	Liikunta																			
☐	Leikki																			
☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus																			
<p>TAVOITE / PEDAGOGISET PERUSTELUT</p> <p>Luontosuhteen rakentaminen ja ötökän elämään tutustuminen, taiteellinen kokeminen musiikin ja käsityöllisen toiminnan kautta, mielikuvituksen rikastaminen ja lauluun eläytyminen, hienomotoriikan kehittäminen, oman ”lelun” rakentaminen.</p>																				
<p>AIKUISEN ROOLI</p> <p>Ohjaa toiminnan lukemalla ohjeet ohjetaulusta. Tutkii lasten kanssa hämähäkkiä ja kuunteluttaa tai lukee hämähäkkilaulun sanat lapsiryhmälle. Auttaa lapsia hämähäkin askartelussa. Lasten kanssa yhteinen ideointi, mihin hämähäkkejä käytetään jatkossa (viedäänkö kotiin vai esille päiväkodille?), kerätä lelut.</p>																				
<p>TARVITTAVAT MATERIAALIT</p> <p>Luontopolku: Ohjetaulu (hämähäkin kuva), nappeja? Aikuisen tehtävä kertoa lelun rakentamisesta</p> <p>Luonnosta: tikkuja ja keppejä tms. hämähäkin jaloiksi</p> <p>Päiväkodilta: Villalankaa (paljonko?), sakset, kännykkä/tabletti laulun kuuntelua varten</p> <p>Pilttipurkin kansi, omenakennot, munakennot -> kokeillaan erilaisia materiaaleja</p> <p>Pussukka aikuiselle, johon kerää lelut talteen polun ajaksi</p>	<p>KÄYTETTÄVÄ AIKA (ARVIO)</p> <p>15min</p>																			

<p>TOIMINTAPISTEEN NIMI</p> <p>Taikamatto, aiheeseen johdattelu?</p>	<p>MONTAKO LASTA (MIN-MAX)</p> <p>2-8</p>	<p>IKÄ</p> <p>3-5</p>																		
<p>MITÄ TEHDÄÄN</p> <p>helpompi/vaikeampi</p> <p>Kokoonnutaan istumaan maahan levitetyn räsymaton päälle. Aikuinen kertoo ohjetaulun (ja ehkä sadun/tarinan) avulla, että mattoon on käytetty vanhoja vaatteita ja kankaita, se on tehty kangaspuilla ja ennen sitä on pidetty sängyssä. Voidaan katsoa yhdessä tabletilta video, jossa kudotaan kangaspuilla. Pohditaan yhdessä, onko kukaan nähnyt räsymattoja kotona, mihin kaikkeen mattoja tarvitaan ja mihin sitä käytetään.</p> <p>> löytyisikö vielä joku aiheeseen sopiva loru...</p>	<table border="1"> <tr><td>☒</td><td>Kulttuuriperinne</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Kestävä kehitys</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Käsityöllinen toiminta</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Tutkiminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Luontosuhteen vahvistaminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Taiteellinen kokeminen</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Liikunta</td></tr> <tr><td>☐</td><td>Leikki</td></tr> <tr><td>☒</td><td>Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus</td></tr> </table>		☒	Kulttuuriperinne	☒	Kestävä kehitys	☐	Käsityöllinen toiminta	☒	Tutkiminen	☐	Luontosuhteen vahvistaminen	☐	Taiteellinen kokeminen	☐	Liikunta	☐	Leikki	☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus
☒	Kulttuuriperinne																			
☒	Kestävä kehitys																			
☐	Käsityöllinen toiminta																			
☒	Tutkiminen																			
☐	Luontosuhteen vahvistaminen																			
☐	Taiteellinen kokeminen																			
☐	Liikunta																			
☐	Leikki																			
☒	Yhteisöllisyys ja vuorovaikutus																			
<p>TAVOITE / PEDAGOGISET PERUSTELUT</p> <p>Käsityöhön ja kulttuuriperinteeseen liittyvään tuotteeseen tutustuminen. Kangaspuut tutuksi. Materiaalien käyttäminen uudelleen uuden tuotteen valmistuksessa. Erilaisten käyttötarkoitusten pohtiminen.</p>																				
<p>AIKUISEN ROOLI</p> <p>Ohjaa toiminnan lukemalla ohjeet ohjetaulusta. Ohjaa keskustelua maton tekemisestä ja käyttötarkoituksesta apukysymysten/tarinan avulla. On mukana ihmettelemässä ja pohtimassa ja antamassa tietoa.</p>																				
<p>TARVITTAVAT MATERIAALIT</p> <p>Räsymatto (oikeista räsyistä tehty, n. 2,5 m pitkä, mieluiten värikkäs)</p> <p>laminoitu ohjetaulu</p> <p>räsykerä</p> <p>video, jossa kudotaan kangaspuilla? >liike, ääni</p> <p>PÄIVÄKODISTA:</p> <p>tabletti videon katsomiseen</p> <p>Nauhapirta? Aloituspaikka, taikamatolla reissuun</p> <p>Paita, josta on alettu purkamaan kudetta</p> <p>Säävaraus</p> <p>Tekniikan vieminen metsään?</p>	<p>KÄYTETTÄVÄ AIKA (ARVIO)</p> <p>n. 10-15 min</p>																			

Hei kaikki,

Minä olen Oona –orava, ja tykkään puuhastella kaikenlaista jännää täällä (päiväkodin nimi) metsikössä. Tänään pääsette minun mukaani tutkimaan ja kokeilemaan erilaisia käsityötehtäviä. Tykkäättekö te askarrella? Käsitöiden teko on vähän niin kuin askartelua. Siinä tehdään itse uusia hienoja tavaroita. Käsitöissä voidaan käyttää sellaisia työkaluja eli välineitä, mitä meidän mummon mummot ja papan papat ovat kauan kauan sitten keksineet.

Täällä on 5 erilaista tehtävää, jossa teidän pitää olla kauhean tarkkana ja kuunnella aikuisen lukemia ohjeita, että tiedätte mitä tehdään. Jokainen lapsi pääsee ihan varmasti itse kokeilemaan kaikkia mukavia hommia. Tärkeää on, että autetaan kaveria ja maltetaan odottaa omaa vuoroa.

Mitä pitää vielä muistaa, kun ollaan metsässä? Katsotaan mihin kävellään, ettei astuta vahingossa koiran kakkaan, ja ollaan kilttejä kaikille puille ja kasveille, että ne saa kasvaa rauhassa. Me oravat tykätään rauhallisesta metsästä.

Nyt voitte lähteä liikkeelle. Menkääpäs katsomaan, mitä kaikkea mukavaa tekemistä minä olen teille keksinyt!

Hei,

Alaköökien ohjelmistoon on tulossa 3-5 -vuotiaille lapsille suunnattu luontopolku, joka käsittelee kädentaitoja, kulttuuriperinnettä ja kestävästä kehitystä. Polku on kehitetty OAMK:n sosionomiopiskelijoiden opinnäytetyönä. Ennen käyttöönottoa polku on tarkoitus testata käytännössä.

Olisiko päiväkotinne kiinnostunut osallistumaan polun testaamiseen keskiviikkona 16.5. klo 9.00-11.30?

Polku kestää yhdelle ryhmälle noin vajaan tunnin, ja se sisältää 5 käsityöaiheista toimintapistettä. Kohderyhmänä ovat 3-5 -vuotiaat. Tavoitteena on, että polku kierretään enintään 8 lapsen pienryhmissä yhdessä päiväkodin työntekijän kanssa. Polku voidaan toteuttaa päiväkotinne lähiympäristössä. Teidän tulisi katsoa toimintapisteiden paikat etukäteen, metsäistä ympäristöä toivotaan. Polun jälkeen opiskelijat keräävät lyhyen palautteen sekä lapsilta että aikuisilta.

1 AISTIRATA

aistielämykset # materiaalentunnistus # keskustelu

Oona -orava on kerännyt erilaisia käsitöissä tarvittavia tavaroita. Hän on laittanut tavarat laatikoihin piiloon. Kohta saatte vuorotellen tunnistella ja yhdessä arvailla mitä laatikoissa on ja jutella, miltä ne sinun mielestäsi tuntuvat. Voitte tunnustelun lopuksi myös kurkata laatikon sisälle. Pohtikaa, mihin kaikkeen Oona -orava on näitä eri materiaaleja käyttänyt.

Aikuisille avuksi:

- Kahdessa vierekkäisissä laatikoissa on samaa materiaalia. Materiaaleja on neljää erilaista.
- Asettukaa laatikoiden ympärille ja tunnustelkaa vuorotellen kaikkia materiaaleja.
- Miltä laatikon sisällä oleva materiaali tuntuu? Mitä materiaalit ovat ja mihin niitä voi käyttää?

2 VÄRJÄÄMINEN

tutkiminen # lampaasta takiksi # väriä luonnosta

Oona -orava värjää vanhat verhot uuden värisiksi. Kohta tekin voitte kokeilla, miten kangasta värjätään.

1) Nykyään värejä ostetaan kaupasta. Ennen ne saatiin luonnosta keräämällä ja kattilassa keittämällä. Värjäämisessä käytetään samaan tapaan reseptejä eli ohjeita kuin ruokaa laitettaessa. Ruokaa ja väriä ei saa keittää samoissa kattiloissa!

2) Tutustukaa myös, miten lampaasta saadaan lankaa ja langasta värikkäitä vaatteita.

3) Jokainen saa värjätä kangastilkun kastamalla sen yhteen valitsemaansa väriin. Tarkkana ettei sormetkin vaihda väriä! Perusvärejä ovat sininen, keltainen ja punainen.

Ripustakaa tilkut kuivumaan pyykkinarulle.

Aikuisille avuksi:

Väri on elintarvikeväriä, ja irtoaa pesussa. Tilkkuja voi käyttää askarteluun. **Viimeinen polun kiertävä aikuinen ottaa kaikki tilkut mukaansa päiväkodille.**

3 KUDONTA

tutkiminen # kunnioita luontoa # yhteisteos

Oona -orava on kutonut itselleen maton luonnosta keräämistään materiaaleista, mutta tarvitsee vielä teidän apua useamman maton tekemiseen.

1) Mikä olisi hyvää materiaalia oravan mattoon? Muistakaa, että eläviä puita ja kasveja ei saa repiä. Oonakin on kerännyt omat tarvikkeensa maasta.

2) Pujotelkaa materiaalit loimilankojen välistä, joka toisen langan yli ja joka toisen ali. Ei haittaa, jos matto ei tule vielä valmiiksi, seuraava ryhmä voi jatkaa sitä.

Aikuisille avuksi:

- Kokeilkaa, minkälainen materiaali pysyy paikoillaan loimessa. Pysyykö esimerkiksi kivet tai oksat?
- Tykkääkö puut, jos niiden oksia repii? Mitä puulle tai kasveille tapahtuu silloin?
- Mihin mattoja tarvitaan?
- Mattoja ja muita kankaita kudotaan kangaspuilla, jotka nopeuttavat työtä (kuva)

4 KETJUSILMUKKA

tutkiminen # kestäväkehitys # valmistaminen ja purkaminen

Oona -orava on mennyt kylään mumminsa luokse. Hän haluaa oppia tekemään ketjusilmukoita, jotta voisi tehdä leikkeihinsä uusia leikkiköysiä. Mummi opetti hänelle, miten ketjusilmukka tehdään ja puretaan. Kun osaat tehdä ketjusilmukan, voit oppia virkkaamaan. Kohta sinäkin pääset kokeilemaan ja tutkimaan ketjusilmukan tekoa sinisillä köysillä. Ensimmäinen silmukka on jo valmiina. Ihan lopuksi saatte purkaa silmukat vetäisemällä silmukoista lähtevästä narusta.

Oonakin tietää, että puretun materiaalin voi käyttää uudelleen, eikä aina tarvitse ostaa uutta. Vanhat ja rikkimenneet vaatteet voidaan leikata suikaleiksi, ja niistä voidaan tehdä uusi matto.

Aikuisille avuksi:

- Voit näyttää lapsille, miten virkataan koukulla. Aloitettu työ on toimintapisteellä. Huolehdi koukun takaisin paikoilleen.
- Mitä lapset itse köysistä tekisivät ja mihin köyttä voisi käyttää?
- Miten ketjusilmukkaköysi puretaan? Kumpi on nopeampaa, tekeminen vai purkaminen?

5 AARTEEN ETSINTÄ

käsityövälineitä

tutkiminen

keskustelu

Oona -orava on hukannut aarteita sinisillä naruilla merkityn alueen sisäpuolelle.

1) Auta Oonaa etsimään aarteet.

Niitä on yhteensä 8 kpl. Jokaista aarretta on kaksi samanlaista.

2) Etsikää kuville pari Oonan pyykkinarulta.

3) Miettikää yhdessä, mitä kuvissa on ja mitä niillä tehdään.

4) Lopuksi piilottakaa aarteet takaisin merkityn alueen sisäpuolelle.

Aikuisille avuksi:

- Kuvien avulla voidaan kerrata, mitä polulla on tehty, ja mihin käsityövälineisiin edellisissä tehtävissä on tutustuttu. Kuvissa on kangaspuut, rukki, keritsimet ja virkkuukoukku.

1 AISTIRATA

ALKUTEKSTI + RUSKEA ORAVA-KÄSINUKKE

OHJETAULU

8KPL AISTILAATIKOITA

- 2KPL PUMPULIA
- 2KPL LIUKAS KANGAS
- 2KPL METALLIMUTTERIT
- 2KPL HIEKKAPAPERIA

3 KUDONTA

OHJETAULU

PAHVISET KUDONTAKEHYKSET 2-3KPL

P
ESIMERKKI"MATTO"

SAKSET

HEINÄÄ KUDONTAMATERIAALIKSI

2 VÄRJÄÄMINEN

OHJETAULU

KUVANIPPU (pyykkinarulle ripustettavat)

PYYKKIPOIKIA KUVILLE 5 KPL

PYYKKIPOIKIA N. 40 KPL

VÄRILIENTEN RASIAK 3kpl:

- Yksi väri: 6dl VETTÄ + 60ml (2 pulloa) ELINTARVIKEVÄRIÄ
- PUNAINEN, KELTAINEN, SININEN
- KULJETUKSEEN PAKATTU PÄÄLLEKKÄIN + MUOVIPUSSI

KANGASTILKKUJA + laatikko

PYYKKINARUA

VESISANKO + KAUHA

4 KETJUSILMUKKA

OHJETAULU (2-OSAINEN)

3KPL SINISTÄ KÖYTTÄ, joissa valmiiksi solmitut aloitussilmukat molemmissa päissä

NARUA KÖYDEN KIINNITTÄMISEEN PUUHUN 3 KPL

ALOITETTU VIRKKAUSTYÖ + KOUKKU

5 AARTEENETSINTÄ

OHJETAULU

KELTATAUSTAISET KUVAT VÄLINEIDEN KÄYTTÖTARKOITUKSESTA 4KPL + PYYKKIPOIKA

VIHREÄTAUSTAISET KUVAT KÄSITYÖVÄLINEISTÄ 8KPL + PYYKKIPOIKA

PYYKKIPOIKIA (VÄHINTÄÄN) 12 KPL

SINISIÄ MATONKUTEITA (PUIHIN ALUEEN RAJAAMISEEN) 6 kpl

ORANSSIA PYYKKINARUA n. 8m (KAHTEEN TASOON, PÄÄLLEKKÄIN RIPUSTETTAVA)

LOPETUSTAULU "HEI HEI!"